

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 22 (1751)

П'ятниця, 31 травня 2013 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ХТО — БУДУЄ, ХТО — РУЙНУЄ...

На кримськотатарських масових акціях буваю з кінця дев'яностих. Спочатку це був просто інтерес до народу, одна згадка про існування якого могла стати причиною знищення цілого тиражу книги, вже віддрукованої для видавництва «Таврія». Пізніше до цього додалися й мої професійні обов'язки журналіста. І завжди в середовищі цих людей я почувалася цілком комфортно. Мені переказували зміст промов, що звучали їхньою мовою, а ваххабіти, найортодоксальніші серед мусульман, навіть подарували Коран.

Нічого іншого не очікувала я і поспішаючи на пікетування російського консульства, для чого, як показували по телевізору, вже було заготовлено 4 десятки яєць. Причина, ймовірно, відома вже всім українцям: російський консул Володимир Андреев заборонив російським ветеранам, запрошеним переглянути кримськотатарський кінофільм «Хайтарма», брати в цьому участь. Дарма, що головна дійова особа — двічі герой Радянського Союзу легендарний льотчик Аметхан Султан, дарма, що його приклад мав би надихнути на ще палкішу любов до Вітчизни і бажання прислужитися їй. Та сам консул у своєму інтерв'ю повідомив, що цей кінофільм спотворює історичну правду, адже кримськотатарський народ масово воював на боці фашистів, і цим самим фактично виправдав його депортацію.

Погодьтеся, що подібні заяви не могли залишити народ байдужим. Але при чому тут я? Та при тому, що коли йдеться про розпалювання міжнародної ворожнечі, це не порожні слова. В мені раптом

кримськотатарські жінки побачили прибічницю консула Андреева та представницю Партії регіонів, яка все «вислуховує і виноує» (ніби там був хоча б якийсь натяк на таємницю). Це я разом з Андреевим зрусифікувала їх і завдала старшим людям стільки незаслужених страждань! Не маючи можливості видворити злочасного консула, одна із жінок рада була б відігнати на пристойну відстань хоча б мене. Добре, що інші люди заступились, бо несправедливість є болічною для представників будь-якого народу.

І дійсно, чого б це я стояла на відкритому сонці у 35-градусну спеку лише з метою позловтішатися над обуреними людьми? А такі, як з'ясувалося, дійсно були, тільки вони давали інтерв'ю кореспондентам у затінку, на протилежному боці вулиці.

(Продовження на 3-й стор.)

ЗРАЗКОВІЙ ДИТЯЧІЙ ТЕАТРАЛЬНІЙ СТУДІЇ «СВІТАНОК» ВИПОВНИЛОСЯ 20 РОКІВ!

І сукенки, й вишиванки,
Очі світяться, горять.
Нині свято у «Світанку» —
В славних хлопців і дівчат.
Тут луна Шевченка слово,
Рідна мова тут бринить.
У «Світанку» — світанково,
У «Світанку» світло жить.

Тут прем'єри і аншлаги,
І гастролей дивограй.
І глядацької уваги,
І поваги через край.

Тут щораз нова вистава,
Що хвилює нам серця:
І вимова, і постава,
Й граціозність до лица.

Тут і пісня, й сміх іскристий,
І натхнення повсякчас.
У «Світанку» — всі артисти,
Театрالی — вищий клас!

Тут духовності основа —
Наших зерен золотих
Берегиня тут — Петрова,
Цих талантів молодих.

Будь же сонячним, «Світанку»,
Не захмарюйся ні на мить!
Хай квітнуть вишиванки,
Рідна мова хай бринить!

Данило КОНОНЕНКО

Розповідь про феєричне ювілейне «Світанкове» свято, що пройшло нещодавно у Сімферополі, читайте в найближчих номерах «КС»!

ПЕРЕДПЛАТА-2013

«ЛЮБЛЮ ЧИТАТИ!»

Шановна редакціє «Кримської світлиці»! Я — передплатник вашої газети з 1 січня 2013 року. А ще передплачуємо (двоє пенсіонерів) «Вільне життя», «Літературну Україну» та «Незбориму націю». Останню газету передплатив за порадомою «Літературки», а вашу — щоб підтримати єдину українськомовну газету в Криму.

Я працював до армії бібліотекарем, будівельником, вчителем у місцевій школі. А служив у Забайкаллі телеграфістом. Любив читати з першого класу, а в армії передплачував «Молодь України». Служили у частині росіяни, українці, один угорець, татарин, троє латишів. Дуже культурні хлопці. Вони отримували з Латвії свою газету. І я добився, щоб отримувати свою, українську!

(Продовження на 2-й стор.)

4 820157 1940020 22

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "Будівничий України"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор Олександр БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019 код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

ЗНАК ПОВАГИ ТА ЛЮБОВІ

27 травня Постійний Представник Президента України в АР Крим Віктор Плакіда здійснив робочу поїздку до Джанкойського району, під час якої провів церемонію урочистого вручення посвідчень та нагрудних знаків «Мати-героїня» 110 жінкам — мешканкам цього району.
У заході також взяли участь голова Джанкойської райдержадміністрації в АР Крим Олександр Сидоренко, помічник народного депутата України Олени Нетецької Євгенія Федорова, депутати місцевих рад, громадськість.
Віктор Плакіда оголосив звернення Президента України Віктора Януковича з нагоди святкування Дня матері, побажав міцного здоров'я, сімейного благополуччя та довголіття.

3 НАГОДИ ДНЯ ПРИКОРДОННИКА

У Сімферополі в Гарнізонному будинку офіцерів відбулося урочисте зібрання, присвячене Дню прикордонника, який відзначається в Україні 28 травня.

У заході взяли участь Постійний Представник Президента України в АР Крим Віктор Плакіда, голова Ради міністрів АР Крим Анатолій Могильов, сімферопольський міський голова Віктор Агеев, відповідальний секретар Центру законодавчих ініціатив при Верховній Раді АР Крим, депутат ВР Єфим Фікс, начальник Азово-Чорноморського регіонального управління Державної при-

кордонної служби України, генерал-лейтенант Анатолій Хортюк, представники силових структур та військовослужбовці.
Під час зібрання відбулася презентація техніки, що перебуває на озброєнні в Державній прикордонній службі України.
Віктор Плакіда, вручаючи кращим прикордонникам відзнаки Представництва Президента України в АР Крим, зазначив: «Своїм ви-

соким професіоналізмом, мужністю ви заслужили визнання та повагу наших громадян, які вдячні вам за зразкове виконання службових обов'язків з охорони наших кордонів. Висловлюю глибоку вдячність усім військовослужбовцям і працівникам Азово-Чорноморського регіонального управління Державної прикордонної служби України, ветеранам Прикордонних військ за мужню та чесну роботу».

Прес-служба Постійного Представника Президента України в АР Крим

ХАЙСЕРА ДЖЕМІЛЄВА ЗААРЕШТОВАНО НА ДВА МІСЯЦІ

Рішенням Київського районного суду м. Сімферополя сина народного депутата, лідера Меджлису кримськотатарського народу Мустафи Джемілева 32-річного Хайсера заарештовано на два місяці. Про це повідомляє ГУМВС України в АР Крим.

«28 травня в рамках відкритого кримінального провадження Київський районний суд міста Сімферополя обрав громадянина, підозрюваному в скоєнні резонансного злочину в Бахчисараї 27 травня ц. р., запобіжний захід у вигляді утримання під вартою строком на 2 місяці», — йдеться в повідомленні. Наступне засідання суду у справі Джемілева призначено на 25 липня.

Як раніше повідомляло агентство, трагедія сталася 27 травня близько 15.30 у Бахчисараї. Внаслідок необережного поводження із зареєстрованою зброєю, Хайсер Джемілев вбив 43-річного охоронця Февзі Едемова. За словами батька підозрюваного, мисливська рушниця належить йому, а син взяв її без дозволу. У загиблого залишилися дружина і маленька дитина.

КОЛИШНІЙ ДЕПУТАТ ВІДПОВІСТЬ ЗА ВБИВСТВА

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ задовольнив касаційну скаргу Прокуратури АРК і скасував виправдувальний вирок відносно колишнього депутата кримського парламенту, якому інкримінувалося вбивство двох осіб, у тому числі президента футбольного клубу «Динамо» (Саки). Про це повідомила прес-служба Прокуратури АРК.

«Вищий спецсуд погодився з аргументами прокуратури про незаконність рішення Київського райсуду Сімферополя і постанови Апеляційного суду АР Крим як винесених з порушеннями норм права, адже їхні висновки про невинність обвинувачених не відповідають матеріалам кримінальної справи і спростовуються ними. Суд касаційної інстанції направив справу на новий судовий розгляд», — говориться в повідомленні.

Як стало відомо, йдеться про экс-депутата ВР Криму Рувіма Аронова, який, за даними компетентних органів, був одним з активних членів організованого злочинного угруповання «Башмаки», що діяло на території Криму в 90-ті роки минулого століття.

Аронов 2006 року був оголошений у міжнародний розшук і затриманий через два роки, 2 березня 2008 року, в київському міжнародному аеропорту «Бориспіль».

Р. Аронов був обраний до кримського парламенту в 2006 році за списком «Блоку Куніцина» (Сергій Куніцин нині народний депутат України від УДАРу — ред.).

Відносно Аронова порушувалася кримінальна справа за участь в ОЗУ, де йому інкримінували організацію вбивств, проте засуджений він був за фактом автоаварії і невдовзі був звільнений. Тривалий час Р. Аронов був одним із функціонерів футбольного клубу «Таврія» (Сімферополь).

ШПИГУНСЬКИЙ СКАНДАЛ У КРИМУ

Прокуратура Криму довела провину в шпигунстві та державній зраді начальника відділу захисту секретної інформації Сакської авіабригади ВМС України. Військовослужбовця засуджено до 10 років позбавлення волі. Про це повідомляє прес-служба прокуратури АРК.
«Залізничним районним судом м. Сімферополя ухвалено вирок щодо помічника начальника штабу, начальника відділу захисту секретної інформації Сакської авіаційної бригади ВМС України. Прокуратурою цілком доведено його провину у шпигунстві та державній зраді», — зазначили у відомстві.
Нагадаємо, військовослужбовця минулого року було викрито у передачі представникам іноземної держави секретної інформації, що містить державну таємницю.

За даними наглядового відомства, «зрадника було затримано співробітниками Управління військової розвідки СБУ України в Криму, при ньому було 10 тис. грн., за які він продав секретні дані».

За скоєні злочинні дії проти безпеки країни військовослужбовця засуджено до 10 років позбавлення волі. Його також позбавлено військового звання і права обіймати посади, пов'язані з доступом до держтаємниці, впродовж трьох років.

НА ТЕСТУВАННЯ – ЧЕРЕЗ «РАМКУ»

Близько 75% пунктів тестувань буде обладнано металолукачами під час проведення цьогорічного зовнішнього незалежного оцінювання. Як передає кореспондент УНІАН, про це повідомив міністр освіти і науки Дмитро Табачник під час прес-конференції в Кабінеті Міністрів.

Він нагадав, що основна сесія ЗНО розпочнеться 3 червня тестуванням з хімії та завершиться 27 червня тестуванням зі світової літератури. Для участі в ЗНО зареєструвалось майже 322,5 тис. осіб, близько 25% з них — випускники минулих років.

«Абітурієнти, які з поважних причин не зможуть взяти участь в основній сесії, можуть протягом 5 робочих днів, включаючи день проведення тестування, подати до відповідного регіонального центру заяву з проханням надати їм можливість скласти тест під час додаткової сесії, яка буде проведена з 4 до 11 липня цього року», — сказав міністр.

Він також зазначив, що до 5 липня 2013 року буде оголошено результати учасників основної сесії зовнішнього оцінювання, до 16 липня — результати абітурієнтів, які візьмуть участь у додатковій сесії.

Д. Табачник зазначив, що загалом цього року очікується близько 360 тис. вступників. Він також висловив сподівання, що вступна кампанія пройде «без несподіванок».

Як повідомлялося раніше, цього року в Україні 80% абітурієнтів висловили бажання отримати зошити для виконання зовнішнього незалежного тестування на державній українській мові. Лише кожен п'ятий випускник побажав отримати зошит для тестування на інших мовах, в тому числі на російській. Про це повідомив на брифінгу міністр освіти і науки Д. Табачник. За його словами, окрім російської, це угорська, румунська, молдавська, польська та кримськотатарська мови.

У ФЕОДОСІЇ ВІДКРИЄТЬСЯ ЦЕНТР ПІДВОДНОЇ АРХЕОЛОГІЇ

Знахідки з дна Чорного моря та унікальні експонати будуть представлені в реставраційно-виставковому центрі підводної археології, який відкриється на початку червня у Феодосії. Про це кореспондентів УКРІНФОРМУ повідомили у прес-службі Ради міністрів АРК.

«В історії підводної археології України сталася знакова подія — Рада міністрів Криму створила Чорноморський центр підводних досліджень. Це можна назвати найбільш ефективним практичним кроком, спрямованим на розвиток підводної археології та забезпечення збереження об'єктів підводної культурної спадщини», — цитує прес-служба заступника голови Ради міністрів АРК Георгія Псарьова.

За словами віце-прем'єра, відкриття центру планується в рамках Міжнародного форуму «Чорне море у ХХІ столітті» з питань вивчення і збереження підводної культурної спадщини, який проходимо 7-8 червня в Криму.

Організаторами форуму виступають Рада міністрів Криму і Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України.

За словами Г. Псарьова, Рада міністрів Криму розробила програму заходів, спрямованих на активізацію процесів збереження і музеїфікації підводної спадщини. Пріоритетна увага приділяється питанню створення в Криму мережі Морських музеїв і Реставраційно-виставкового центру підводної археології. За попередніми даними, на дні Чорного моря знаходиться понад 2,5 тисячі об'єктів, які становлять особливий науковий і дослідницький інтерес.

* * *

Підводні археологи обстежують затонулий під час Великої Вітчизняної війни німецький теплохід «Лариса», на якому знаходилося багато експонатів із музеїв та палаців Криму, а також Ставропольського краю, повідомила голова Республіканського комітету АРК з охорони культурної спадщини Лариса Опанасюк. «Корабель було потоплено під час евакуації німців із Криму в 1944 році. На ньому вивозили колекції музеїв Криму і Ставропольського краю. Цього року планується обстежити цей корабель», — зазначила Л. Опанасюк. За її словами, координати затонулого корабля відомі лише приблизно, і з метою безпеки про них не повідомляється. Вона зазначила, що завдяки придонному шару сірководню, який діє як природний консервант, експонати повинні бути у хорошому стані...

ПЕРЕДПЛАТА-2013

«ЛЮБЛЮ ЧИТАТИ!»

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Росіяни дуже цікавилися тим, що я читаю, особливо старші офіцери (службу несли у штабі армії). Один мій молодший товариш Ігор Грішаєв брав мою газету. Казав мені, що дуже цікавиться Україною, її мовою, звичаями українців. І що прикметно, коли я демобілізувався, він сам далі передплатував «Молодь України». А був він десь з Одеської області, дуже скромний, культурний, мати померла, жив з батьком. На жаль, не маю з ним зв'язку.

«Кримську світлицю» читає також інженер-пенсіонер Н. І. Смачило, який проживає у Тернополі. Хвалить газету, що друкує цікаві матеріали. Я «Світлицю» прочитую, а потім відношу до місцевої бібліотеки (районна бібліотека Тернопільського району). Так сталося, що у першому кварталі бібліотека не

мала жодної газети. Я старався якось їх виручити. Дуже люблю читати. Я з 1934 року, телевизор у мене не дуже в пошані, бо там багато нецікавого і навіть бридкого. Люблю радіо «Тернопіль» слухати, коли передають музичні вітання...

25 квітня 2013 р. у районній бібліотеці відбулась читальська конференція за книголюбом Федора Моргуна «Сталінсько-гітлерівський геноцид українського народу», уривки з якої друкувалися у «Кримській світлиці». До відкритої дискусії організатори зустрічі запросили науковців, педагогів, істориків, учасників Великої Вітчизняної війни, школярів, студентів.

Зичу вам, панове, доброго здоров'я, родинного благополуччя, творчих успіхів. Нехай вам Бог допомагає!

М. М. КОРАБЕЛЬ

с. Великі Бірки
Тернопільський район
Тернопільська область

* * *

Як передплатити «Кримську світлицю» і виграти з допомогою газети ноутбук — читайте на 14-й стор.!

ХТО — БУДУЄ, ХТО — РУЙНУЄ...

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Одна із жінок розповідала кореспондентові, що кримським татарам віддали всі елітні землі, а її чоловікові, військовослужбовцю у відставці, не дали нічого; інші переказували чийсь спогад про те, як в роки війни кримські татари винищували цілі села. А представник проросійських сил у ВР Криму, що очолює Постійну комісію з культури, Сергій Цеков, який нібито випадково пробігав мимо, заявив, що татари не хотіли б, аби кримчани знали, що тут відбувалося за часів війни, тому і обурюються.

Проте людина, реально винна в тому, що в Криму так активно роздмухувалося вогнище міжнародної ворожнечі, людина, яка мала би бути обізнаною з правилами міжнародної дипломатії, не показувала і носа зі свого палацу, оповитого живим ланцюгом із мільйонів, представник якої не дозволив мені навіть обпертися об огорожу, аби зручніше було вести записи.

Втім, мітингуєчі про подібне не питали, спочатку вони намагалися вибити ворота, і тільки заклики заступника голови Меджлісу депутата ВР АРК Рефата Чубарова не піддаватися на провокацію їх трохи охолодили. Проте на «компліменти» дипломатові вони вже не скупилися. Був Андреев і «фашистом», і «п'яницею», і «негідником», його й відкрито проклинали, бажаючи, щоб доля дітей консула була такою ж, як і у дітей тих, хто тут зібрався. Красномовними були й транспаранти: «Генеральний консул Росії в Криму — провокатор», «Андреев — вон из Крыма!», «Фашистующий дипломат Андреев — позор Росии!».

Пікетування тривало понад годину. Літні люди, які зазнали депортації дітьми, розповідали про ті жахіття. Мансуль Лясов згадує: «Нас було семеро дітей, я — п'ятирічний. Я люблю всі народи, та нехай буде тричі проклятий той, хто поливає мій народ брудом. Посол в Україні — гість, і має поводитися відповідним чином. А то виходить, як у приказці: «Пусти свиню за стіл...».

Говорилося й про те, що консул не добру послугу робить і своєму народові, налаштуваючи проти нього інші. А ось що заявив, зокрема, Рефат Чубаров:

— Пан Андреев осквернив пам'ять і гідність загиблих, водночас намагаючись спонукати Українську державу відвернутися від кримськотатарського народу. Він виправдо-

вує вбивства мільйонів людей, і подібні йому можуть завтра заявити, що українці самі морили себе голодом, а євреї влаштували собі Голокост. Цією провокацією він хоче примусити нас відступити від ненасильницьких методів боротьби і скомпрометувати народ в очах світового співтовариства. Йому образливо, що в Україні немає такого насилля над людьми, як в Росії, і він прагне посяяти думку, що тут теж небезпечно, а це може мати особливо негативні наслідки на початку курортного сезону. Консул хоче відродити дух Сталіна і Берії в Україні, розуміючи, що його співгромадяни дивляться на нашу країну з надією.

Дісталось від промовляючих і кримській владі, а насамперед Анатолію Могильову, який «дозволяє собі такі ж самі висловлювання, як і Симоненко та Андреев». І щоб татари не вважали це офіційною позицією української влади, вони закликали вжити до авторів таких висловлювань рішучих заходів.

Подібні тенденції простежувалися і на траурному мітингу 18 травня. Невдоволення кримських татар пов'язується, зокрема, і з тим, що Рада представників кримськотатарського народу при Президентові України зменшилася чи не вдвічі, і сьогодні там немає членів Меджлісу, а очолює її людина, не популярна серед жодного народу, — Лентун Безазев.

Відбулися і небажані для кримськотатарського народу зміни у ВР АРК, де Постійну комісію з міжнародних відносин замість Ремзі Лясова очолив Енвер Абдураїмов. Не задоволені люди й зміною керівництва Республіканського комітету у справах міжнародних відносин та депортованих громадян, там на місці Едема Дудакова опинився Рефат Кенжалієв, якому закидають давнє знайомство з першою особою в уряді Криму А. Могильовим, котрий мав необережність заявити журналісту «Кримської правди», що вигнання на чужину для кримських татар було ледве не благом, оскільки врятувало їх від жорстокого самосуду земляків.

Про це розповів член Меджлісу Заїр Смедляев, до якого я звернулася, намагаючись з'ясувати, чому, власне, кримські татари 18 травня вимагали відставки Анатолія Могильова, адже ті публічні заяви кримського прем'єр-міністра, які мені доводилося чути, свідчили швидше про турботу про долю цього народу, ніж про щось інше.

Тож якщо все це підсумувати, можна дійти висновку, що ми зробили-таки чималий крок назад у налагодженні міжнародного порозуміння між кримчанами, а заява пана Андреева просто стала останньою краплею, що спричинила вибух народного гніву.

І якщо наші громадяни нам такі ближчі, ніж чужий московський чиновник (це навіть не вдаючись до причини конфлік-

ту), цілком логічно було б «намалюватися» серед пікетувальників і якийсь офіційній особі, аби народ відчув себе захищеним не лише власними прокльонами. Та образу земляків сприйняв як свою лише голова кримського відділення КВНУ Василь Овчарук, який підтримав вимоги присутніх та заперечив право господаря Кремля хазяювати у всіх країнах, які вважає своїми васалами.

Про позицію ж офіційного Криму можна було дізнатися з однієї із телепередач. Суть її в тому, що, нібито втрачаючи авторитет, Меджліс кримськотатарського народу за рахунок нагнітання ситуації навколо консула Андреева намагається повернути свій вплив. Хоча від правди нікуди не подітися: дані про випадки колабораціонізму зберігаються не лише в пам'яті, але й в німецьких архівах. І факти зрадництва неможливо заперечити. Щодо консула, то його каденція закінчується 1 червня, тож видворяти його немає ніякого сенсу.

Ті, хто виступав на телепередачі, зробили вигляд, що не розуміють найважливішого: справа не тільки і не стільки у присутності або відсутності росіянина Андреева десь за високими кримськими мурами, а в тим, що ні йому, ні комусь іншому не має належати право таврувати увесь народ через ті чи інші випадки, відомі з історії, до яких наші сучасники точно вже не мають жодного стосунку. Та і перш ніж кинути в когось камінь, треба пильно придивитися до власного милого, а шонайперше, подумати, які наслідки матимуть твої слова, чи змінять вони в суспільстві позиції добра, спокою і щастя. Адже кожне слово відповідальної людини має бути націлене на результат, і не на такий, якого досягнув пан Андреев.

Тож у резолюції, що була прийнята учасниками пікету, є такі слова: «Відкриті і публічні твердження Генерального консула Російської Федерації у Сімферополі пана Володимир Андреева, в яких він виправдовує здійснені сталінським режимом злочини проти людяності, що знайшли втілення у насильницькій депортації кримськотатарського та інших народів колишнього СРСР зі своїх земель, масових репресій і вбивств мільйонів людей різних національностей, є не тільки образою пам'яті загиблих, але й несуть пряму загрозу реставрації тоталітарного режиму, вносять міжнародну ворожнечу і ненависть в українське суспільство».

«Ми, учасники пікету, вимагаємо: від Президента Російської Федерації В. Путіна — негайного відкликання Генерального консула РФ у Сімферополі пана В. Андреева; від Президента України, ВР України і Кабінету Міністрів — негайного оголошення В. Андреева персоною нон грата».

Вже наступного дня після цієї події, 24 травня, консул Андреев склав із себе повноваження, заявивши, що залишається при своїй думці, яка, до речі, є офіційною позицією Росії, попри те, що в російському МЗС і не схвалили його висловлювання щодо

Р. Чубаров

такого чутливого питання, як кримськотатарське.

Залишається лише нагадати, що це московська влада тасувала народи, як в колоді карти, визначала зрадників і карала їх, а ось для повернення людей на рідні землі не виділила жодної копійки, переключивши увесь тягар на плечі «молодшої сестри». За подібними правилами діє і російський консул, переконаний, що не залишиться без роботи, а й можливо, ще й піде на підвищення...

Тамара СОЛОВЕЙ

ТИМ ЧАСОМ...

Поліція Забайкальського краю (РФ) провела перевірку повідомлення про встановлення рекламних банерів з текстом екстремістського змісту. «В управління МВС Росії по місту Читі надійшло телефонне повідомлення про те, що на вулиці Володарського проводиться установка рекламного банера з текстом екстремістського змісту. Для перевірки інформації на місце виїхала слідчо-оперативна група», — повідомляє прес-служба УМВС по Забайкаллю.

Встановлено, що розміщенням банерів займається рекламна фірма, в яку з Читинської газети надійшло замовлення на установку рекламних щитів з російським прислів'ям «Незваний гість — гірше татарина». «За даним фактом проведено перевірку, опитано працівників рекламної фірми. Подібні банери розміщені на інших вулицях міста Читі. Було встановлено, що ознак екстремізму в тексті немає», — підсумувала прес-служба.

Інтерфакс-Україна
Джерело: <http://gazeta.ua/articles/life/rosijskaja-policiya-ne-znajshla-ekstremizmu-v-prislivji-nezvanij-gist-girshe-tata/496614>

Фото: m.newsru.com

ПРО НАРОДИ-ЗРАДНИКИ

НАЙБІЛЬШЕ КОЛАБОРАНТІВ З ГІТЛЕРОМ ЗАФІКСОВАНО В РОСІЇ

...Автор ніколи не вважав і не вважає якийсь народ кращим чи гіршим, братнім чи ворожим, ніколи публічно не принижував чийсь національну гідність. Не роблю цього і тепер, але, як казав відомий персонаж: «Не користи ради, а токмо...».

Перехід на бік противника жорстко засуджувався всіма і у всі часи. Так хто ж найбільше воював на стороні Гітлера? Щоб уникнути заангажованості, користуватимемося даними виключно з російських джерел і наводитимемо їх мовою оригіналу.

Візьмімо декілька джерел: журнал «Посев» № 21, 1948 р. «Загадочная армия генерала Власова»; Альманах «Солдат». «Русские добровольцы вермахта». Артемовский военно-исторический клуб «Ветеран», Церковь Иоанна Богослова, 2000 р. та інші.

Йтиметься про російські частини, які воювали разом з нацистами. Читаємо:

«Русские части и соединения в рядах Вермахта и СС:

1. Батальон Муравьева;
2. Боевой Союз Русских Националистов (БСРН);
3. Братство Русской Правды;
4. Дивизия «Русланд»;
5. Добровольческий полк СС «Варяг»;
6. Зеленая армия особого назначения;
7. Казачий Стан;
8. Комитет освобождения народов России (КОНР);
9. Локотская республика;
10. Организация Цепелин;
11. Республика Зуева;
12. РОНА, командир Каминский, 20 000 чел.;
13. РОА Власова;
14. Русский корпус;
15. Русский отряд 9-й армии Вермахта;
16. 15-й казачий кавалерийский корпус СС;
17. 1-я русская национальная бригада СС «Дружина»;
18. 29-я грендерская дивизия СС (1-я русская);
19. 30-я грендерская дивизия СС (2-я русская);
20. ВВС Комитета Освобождения Народов России

(КОНР) (ВВС РОА);
21. 1-я дивизия РОА / ВС КОНР (600-пехотная дивизия).

Читаємо далі: «В начале 1944 года основная масса Русских Освободительных войск, около 800 батальонов, была переброшена на западный фронт... Немногие оценки численности РОА совпадают. Около 800 000 человек (!) в разное время носили ее знаки отличия».

Порівняємо з іншим джерелом: «В 1943 году число добровольцев, служащих в восточных частях, достигло 800 000 чел...». В той же час це ж видання пише, що в дивізію «Галичина» «было отобрано 13 000 человек», при цьому уточнюючи, що: «Украинцы шли служить в дивизию главным образом из-за опасения в противном случае оказаться в числе отправленных в Рейх на работы... Немцы, в свою очередь, тоже не очень доверяли украинцам».

Порівняйте: 13 000 солда-

тів — українська дивізія і 800 000 (!!!) — російських військ на боці Гітлера.

Далі ще цікавіше: «14 ноября 1944 года в Праге состоялся учредительный съезд Комитета Освобождения Народов России (КОНР). В армии КОНР началось массовое вступление добровольцев. Только за 20 ноября поступило около 60 000 заявлений. В ноябре число заявлений увеличилось до 300 000, а в декабре — до 1 000 000». Про те, що це були лише російські добровольці, читаємо там же: «Хотя Гиммлер настаивал на том, чтобы КОНР стал всероссийской организацией, украинцы, белорусы, грузины и казаки отказались присоединиться к Власову».

І це вже в кінці війни. До речі, багато дискутується, чи чекав Сталін поразки Варшавського повстання, чи ні? Але ніхто не говорить, що під час повстання у Варшаву таки ввійшли росіяни — бригада колишнього радянського капітана, а потім нацистського генерала Каминського. «Бригада Каминского приобрела самую скверную репутацию. Особенно силь-

но бригада «прославилась» во время подавления Варшавского восстания в 1944 году. Лишь бригада СС «Dirlewanger», укомплектованная преступниками, набранными в немецких тюрьмах и концлагерях, могла соревноваться в жестокости с РОНА».

Насамкінець про Прагу. Її визволяли росіяни, що правда, не ті. «Национальный совет Чехословакии решил начать вооруженное восстание, которое началось 5 мая. В тот же день чехи по радио запросили у союзников помощь... Красная Армия оставилась, очевидно, ожидая пока немцы ликвидируют восстание, то есть сделали то же, что и в августе 1944 года во время Варшавского восстания. Не получив помощи от союзников, чехи обратились к генералу Буняченко (командир 600 Infanterie-Division (russ.)). Утром 6 мая дивизия вступила в Прагу и к вечеру очистила город от гитлеровцев». Потім дивізія відійшла в американську зону, і тоді вже в Прагу увійшли радянські війська. Така правда згідно з російськими (!) дослідницькими джерелами.

Напевне, зрада є супутником усіх воєн. Проте тут постає питання, хто і чим же так допик російському народу, що аж мільйон (!!!) російських солдатів зголосився повернути зброю проти своїх, в т. ч. і у рядах СС? Це до послідовників сталінської маячні про народи-зрадники. А також до тих, хто кричить про нацизм у Львові і носить з портретами Сталіна — прислужника Гітлера протягом перших двох років Другої світової війни з 1939 до 1941 р. Адже ніхто інший, а саме Йосиф Віссаріонович протягом цього часу поставив сировину і продукти в Німеччину, посилюючи Вермахт і допомагаючи поневолювати Європу.

А тих, хто воював, слід поважати, незалежно від національності. Без крику, провокацій та політики, бо легким потрібна молитва, а не прапори. Мертві сорому не мають!

Юрій КУЖЕЛЮК,
депутат Львівської
міської ради

<http://www.pohlyad.com/istoria/n/12183>

«Не в безплідний ґрунт лягли до-
бірні зерна Тарасової мислі й любові»
Олесь Гончар

Перед ювілейний рік Тараса Шевченка позначений важливою датою в історії розвитку сучасної української нації – 140-річчям від дня створення Наукового товариства ім. Шевченка (НТШ, 1873) – неофіційної першої української академії наук, діяльність якої обіймає ось уже три століття: друга половина XIX, XX, початок XXI. Ініціатори й ідеологи створення академічної наукової інституції, зокрема Олександр Кониський, Володимир Антонович, Олександр Барвінський, Михайло Драгоманов, Іван Франко, Михайло Грушевський, Володимир Гнатюк, дуже добре розуміли, що в умовах відсутності української науки й освіти на державному рівні українська нація не має перспектив на майбутнє. Вражає далекоглядність і стратегічна мудрість її творців у виборі Патрона цієї академічної наукової установи – Тараса Шевченка. Тогочасні інтелектуали керувалися щонайменше двома неапатеречними аргументами на користь такого рішення – об'єднавчою роллю геніального українсько-

АКАДЕМІЯ, ОСВЯЧЕНА ІМЕНЕМ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА:

го Пророка і його програмою духовного відродження української нації, вивільнення українського народу з пут рабства і здобуття ним волі через освіту, науку, національну й світову культурну спадщину.

Геній Шевченка органічно поєднав талант письменника (насамперед поета) і художника з його науковими зацікавленнями, зокрема в ділянці історії, філософії, археології, етнографії, географії, ботаніки, механіки, поліграфії, природи (екології). Усі ці напрями НТШ розвивало і розвиває сьогодні. Великий Тарас був ще й музичним генієм, який стимулював зародження нової, Шевченківської епохи в музичній культурі України. Розпочавшись ще за життя Кобзаря, вона триває й досі. Серед творців музичної Шевченкіани – Лисенко, Лятошинський, Людкевич, Ревуцький, Стеценко, Скорик, Козаренко, Камінський. Близькість і зрозумілість його ідеалів українським інтелектуалам Правобережної і Лівобережної України забезпечила ефективність та безапелляційний авторитет Наукового товариства ім. Шевченка в Україні й у світі. У підтвердження цієї думки досить назвати хоча б декілька Нобелівських лауреатів, які були іноземними членами Товариства: Альберт Ейнштейн, Макс Планк, Фелікс Кляйн, Дейвід Гільберт. Структурно НТШ відповідало кращим європейським академіям, охоплювало усі наукові галузі (гуманітарні, природничі), організувало видавничо-поліграфічну діяльність. Особлива увага була надана створенню української

наукової термінології, підготовці енциклопедичної, словниково-довідкової літератури. Безцінними для пізнання України, утвердження її ідентичності у світі, зокрема, стали 3-томна «Українська загальна енциклопедія» (ред. Іван Раковський), 11-томна «Енциклопедія українознавства» (заг. ред. Володимира Кубійовича та Аркадія Жуковського) та її англійська версія (ред. Данило Струк), перша українська Антологія громадської думки (ред. Юрій Луцький), перша Антологія світової літературно-критичної думки (М. Зубрицька, Л. Онишкевич, І. Фізер), «Україна і українці у світі» (Анна Ленчик-Павличко), «Енциклопедія української діаспори» (ред. Василь Маркус) та численні фундаментальні праці велетів наукової думки, серед яких Іван Франко, Михайло Грушевський, Іван Пулюй, Андрей Шептицький, Олександр Смакула, Михайло Кравчук, Іван Фещенко-Чопівський, Іван Горбачевський, Вадим Щербаківський, Володимир Вернадський, Дмитро Чижевський, Святослав Гордінський, Федір Вовк, Юрій Полянський, Омелян Прицак, Ігор Шевченко, Юрій Шевельов та ще багато достойних імен.

При НТШ створено Інститут Енциклопедії українознавства (1948 р.) та Інститут колекціонерства українських мистецьких пам'яток (2003 р.). Із 140-річної історичної перспективи вражають щонайменше дві речі: життєва стійкість і творчий доробок Товариства. Фактично в історії світової науки не було подібного прецеденту, щоб в умовах

бездержавності народу, розділеного декількома імперіями (Російською, Австро-Угорською) та окупованого Польською державою, могла так тривало і продуктивно функціонувати національна наукова інституція. По суті, нації, держави (крім короткого періоду 1918-1921 рр.) не було, а національна академія діяла! Доречно з вдячністю згадати тут імена наших знаменитих меценатів Василя і Платона Смиренків і Євгена Чикаленка, які вклали значні кошти у поширення творчого доробку Тараса Шевченка (видання у 1860 році «Кобзаря» коштом Платона Смиренка) і розвиток НТШ. А чи немає тут прямого зв'язку з постаттю Тараса Шевченка, ім'я якого з глибокою прозорливістю надали Товариству його засновники? Звертає увагу подібність долі Великого Кобзаря і наукової академії його імені: Товариство та його сподвижники зазнавали переслідувань, гонінь, праці НТШ не раз нищили, спалювали. Але Товариство знову оживало, розбудовувалося і ставало на вищий якісний щабель наперекір несприятливій долі.

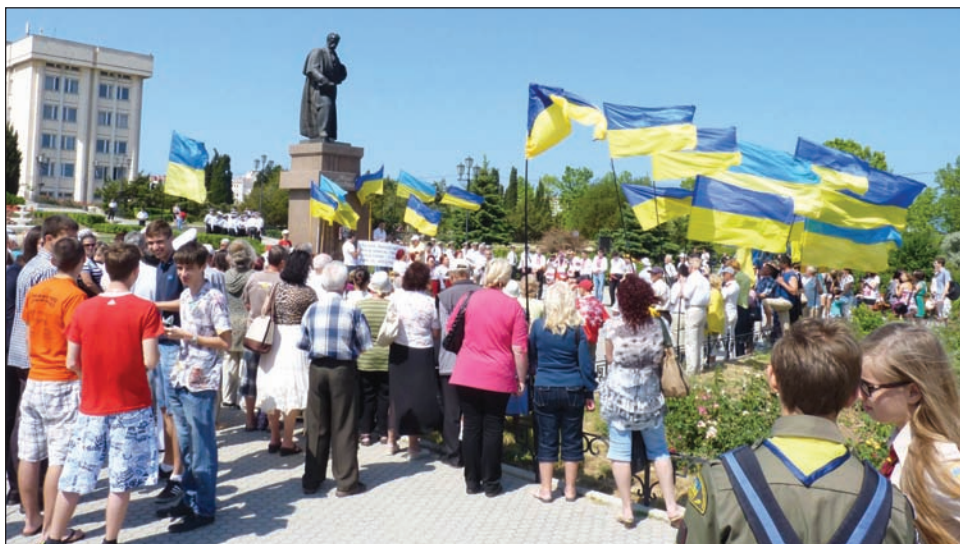
Його діяльність не толерувала жодна окупаційна влада (польська, німецька, радянська). Здавалось би, розгром радянською владою НТШ у Львові 1940 року обірвав назавжди його життєві артерії. Проте українська інтелектуальна еліта, яка емігрувала за кордон, у скорому часі (1947 р.) відродила діяльність НТШ у крайових закордонних осередках Німеччини, Франції, Америки, Канади і згодом Австралії. Власне,

у цей післявоєнний період міжнародний авторитет НТШ навіть зміцнів. Міжнародні контакти Товариства охоплюють не лише Європу й Америку, а й країни азійського, африканського та австралійського континентів. А обмін друкованою продукцією НТШ того часу проводився із 236 установами світу!

Про міжнародне визнання НТШ красномовно свідчить, зокрема, набуття ним статусу окремого члена в Американській асоціації сприяння слов'янським студіям. Майже п'ятдесят років НТШ плідно діяло в еміграційних умовах. Його доробок у здійсненні українознавчих досліджень є безцінним, а науково-видавничий проект – «Записки Наукового товариства ім. Шевченка» – став базою фундаментальних наукових досліджень і знайшов своє успішне продовження у поверненому у Львів НТШ 1989 року.

Особлива заслуга Товариства – створення фундаменту української національної науки, розвій міждисциплінарних наукових досліджень, ґрунтовні наукові історичні, фольклористичні та етнографічні розвідки, розробка і запровадження наукової термінології в галузі природничих та фізико-математичних наук, глибоке опрацювання проблем української мови, літератури, культури.

Важлива місія Товариства – достойна презентація ним української науки і культури у світі. Історія Товариства співзвучна з усіма історичними подіями, які довелися пережити народам України в боротьбі за свою незалежність і державність.

«ТАКІ ЗАХОДИ ОБ'ЄДНУЮТЬ ГРОМАДУ»

У щотижневому плані Севастопольської міської державної адміністрації було вказано про намір 152 річницю перепоховання Тараса Шевченка відзначити мітингом біля пам'ятника перед Гагаринською районною державною адміністрацією 25 травня цього року об 11 годині. Це повідомлення викликало принаймні здивування з огляду на те, що вже 5 років як адміністрація президента Віктора Ющенка увела в

практику при відзначенні чиновниками державних подій та дат мовчазне покладання квітів. Та цього року вони не спромоглися й на це і не виконали своїх планів. Натомість міська координаційна рада громадських організацій з відзначення 200-річчя Тараса Шевченка 25 травня провела літературно-мистецький захід, присвячений річниці перепоховання Кобзаря на українській землі.

В зібранні перед пам'ятником Т. Шевченку взяла участь понад 200 севастопольців. Окрім державних прапорів урочистості додавали вбрані в національні костюми учасники українського народного хору під керівництвом Віктора Ковальчука, хору центру військово-музичного мистецтва ВМС ЗС України, народного ансамблю «Севастопольчанка» під керівництвом Тамари Маслової, народного ансамблю «Чарівниці» з українського культур-

Данилов. За сценарієм декламації віршів Кобзаря та виконання пісень перепоховувались із виступами громадських діячів.

У серпні виповнюється 10 років з дня відкриття величного пам'ятника, створеного Василем та Володимиром Одрехівськими та встановленого на кошти українця із Торонто доктора Василя Іванницького. 24 серпня 2003 року відбувся велелюдний мітинг, під час якого тодішній генеральний директор Севастопольської державної телерадіокомпанії Іван Левченко прочитав свого вірша,

в якому, зокрема, писав:
*Отак і ти – постав у місті,
Де море, сонце й кораблі,
Величний, як безсмертна*

*пісня
Про нашу долю на землі.
Ми в ній живем
від батька-неньки,*

*І я кажу: у добрий час,
Тарас Григорович Шевченко,
А ти таки дійшов до нас!*

Ці слова були повторені і під час мітингу.

Альона Кияшко, яка в числі інших студентів Севастопольського міського гуманітарного університету прибула на захід та брала участь у організованому ними флеш-мобі, сказала, що такі заходи об'єднують севастопольську громаду, у тому числі й студентів. Вивчати творчість Тараса Шевченка не лише наш обов'язок, і ми вже переходимо на інший рівень, бо це вже хочеться робити за власним бажанням.

Справді, у цей день зустрілись однодумці з чуттям єдиної родини, що може допомогти виконанню запланованих заходів.

Незважаючи на пекуче південне сонце, захід тривав добрих дві години, адже було багато бажаючих виступити як з промовами, так і з самодіяльними художніми номерами.

Микола
ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

ДУХОВНА СПІВТВОРЧІСТЬ ВПРОДОВЖ СТОЛІТЬ

Власне широкі кола української інтелігенції і свідома громадськість зуміли відстояти свою національну ідентичність у науково-освітній та духовно-культурній сфері завдяки вірності ідеалам нашого національного Пророка. В цьому ключ до живучості й плідності НТШ. Бо Шевченко – Вчитель і Провісник, Свіість і Оберіг усього українства. Його мрія – це вільна освічена Україна, стрижнем якої є поєднання історичного минулого і національних традицій із сьогоденними потребами та перспективами на майбутнє в контексті світового поступу. Цю універсальну візію України Тараса Шевченка намагалися реалізувати провідні уми НТШ, насамперед його довголітній голова (1897-1913), автор «Історії України-Руси», перший президент УНР Михайло Грушевський. Перший голова відродженого в Україні НТШ Олег Романів і коло його однодумців поставили собі амбітну мету – надати академічній науці в Україні національного змісту, який за роки радянського режиму був практично вихолощений зі сфери фундаментальних наукових досліджень, насамперед гуманітарного напрямку. Відновленому НТШ вдалося певною мірою вирішити давню ідеологічну суперечку між Михайлом Грушевським і Володимиром Вернадським (першим президентом Української академії наук), на яких засадах будувати академічну науку в незалежній Україні. Втілення концепції розбудови національної науки є чи не найголовнішим здобутком НТШ в Україні і його

зарубіжних крайових осередках. Серед багатьох беззаперечних наукових досягнень Товариства чільне місце посідають серійні видання: «Записки Наукового товариства ім. Шевченка» (яких до славного 140-річчя вийшло 264 томи), «Праці Наукового товариства ім. Шевченка» (присвячені природничо-математичним наукам), «Українознавча наукова бібліотека НТШ», «Визначні діячі НТШ», «Енциклопедія НТШ» і потужна Шевченкіана, яку створили (і надалі творять) провідні славісти України й світу, зокрема Франко, Єнсен, Бідло, Шахматов, Чижевський, Шевельов, Козій, Шевчук, Дзюба. Доробок НТШ за 140 років складає понад 4 000 одиниць наукових, науково-популярних і періодичних видань, опублікованих самостійно і за участі інших установ. Товариство послідовно відстоює і розвиває ідеали Кирило-Мефодіївського братства щодо побудови вільної національно-демократичної освіченої України, ідейним натхненником якого був наш Великий Пророк, реалізує його постулат «І чужого научайтесь, і свого не цурайтесь». Наукове товариство ім. Шевченка (попри усі несприятливі історичні події) стало чи не єдиною науковою потугою, яка ось уже 140 років стоїть на сторожі Шевченкового мудрого Слова, реалізує його заповіді, імперативи стосовно формування української духовної нації в контексті загальнолюдських цінностей. Шевченкіана Товариства (яка завдяки універсальним зацікавленням Шевченка значною мірою

сприяла розвитку міждисциплінарних досліджень) в Україні і його закордонних крайових відділеннях є надзвичайно вагомим: шевченківські симпозиуми, академії, конференції, сесії, «круглі столи», семінари та їхні матеріали доповідей, спеціальні томи Записок НТШ, монографічні збірники (зокрема, Івана Франка, Богдана Лепкого), окремі розвідки та дослідження не лише літературної, а й мистецької і наукової спадщини Шевченка. Відбувається безперервний процес пізнання генія Шевченка, осмислення його духовних імперативів, світоглядної концепції «антропоцентризму», універсальності картини світу й місця України в ньому. Як для нашого Пророка національне було сакральним, так і для НТШ воно стало святим, і Товариство зуміло показати світові наше національне обличчя у різних наукових сферах на високому професійному рівні. Шевченко завдяки діяльності Товариства став справжнім «Апостолом Правди і науки», який спонукає до інтелектуальної праці, до реалізації потужної духовної енергії нашого народу в науці й культурі загалом. Уже впродовж трьох століть НТШ відкриває невичерпні духовні горизонти свого Генія, які є завжди актуальними і цікавими для допитливого розуму й небайдужого серця. Фактично НТШ стало живим виразником, втіленням заповідей Шевченка українському народові, оприявнюючи таким чином його присутність серед сьогоденних і майбутніх поколінь. Можемо констатувати реальну спів-

творчість між НТШ і його ідейним натхненником Тарасом Шевченком у відродженні духовної екзистенції українців та утвердженні вільної України на культурній мапі світу. Саме НТШ як світова організація (об'єднує 19 осередків в Україні, включно з Кримським відділенням НТШ, і закордонні осередки у Франції, Німеччині, Королівстві Бельгія, Швейцарії, Польщі, Словаччині, Росії, США, Канаді, Австралії) стала тією культурною інституцією, яка творить живий пам'ятник нашому Кобзареві через утвердження його гуманістичних, духовних ідеалів у світі. І перш за все його найголовнішого загальнолюдського постулату – «це обличчя людини, осяяне щастям». Вічна мрія і мета людства.

Двохсотлітній ювілей Шевченка спонукає до роздумів: чи ми достатньо у суспільстві на усіх рівнях (насамперед державному) усвідомили важливість цієї події не лише для нас, українців, а й для усього культурного світу? Відповідь буде невтішною. Є спроба (хоча й запізнюючись) відзначити ювілей на рівні ЮНЕСКО. Давно пора порушити питання про заснування міжнародної медалі Тараса Шевченка (на зразок медалі Пушкіна), міжнародного Інституту Тараса Шевченка (на зразок Інституту Гете), створення науково-культурних центрів імені Тараса Шевченка у різних країнах світу (для початку Росії, Казахстану, Литви, Польщі), міжнародних молодіжних організацій різного гуманітарного й суспільно-культурного спрямування.

Чи коректно є пропозиція нинішньої влади святкувати ювілей нашого Пророка разом із Російською Федерацією, особливо з огляду на відверто антиукраїнську діяльність «Русского мира» та інших шовіністичних організацій, які щедро субсидуються тою ж таки російською владою? А чому лише з Росією, а не Казахстаном, Польщею, Литвою, Білоруссю? На тлі вних антиукраїнських випадів і неприпустимих висловів про нашого Генія (нешодавні вісті з Оренбурга) така пропозиція є святотатством і приниженням гідності як української нації загалом, так і пам'яті її творця – Тараса Шевченка.

Тож «обнімемося», об'єднаємося, усі українці в Україні й поза Україною «суші», навколо світла Шевченківської духовної зорі, достойно відзначмо пам'ять Тараса, продемонструймо собі й світові наші справжні духовні скарби, наші світоглядні християнські цінності, нашу любов до краси і до ближнього, наш істинний демократизм та інтернаціоналізм.

Виконаймо імператив Провісника: «Прозиріте, люди, день настав! Розправте руки, змийте луду. Прокінтесь!». Тож прокидаймося від національного сну й історичного безпам'ятства, бо «Сонце іде і за собою день веде... «і буде правда на землі». І найвища пора усьому українству «перелоги орать, думать, сіять, не ждять і посіяне жать». Тоді таки «на оновленій землі врага не буде супостата, а буде син, і буде мати, і будуть люди на землі!».

Наталія ГУМНИЦЬКА,
член Наукового товариства імені Шевченка

м. Львів

МОВ КРИЛА ЛАСТІВКИ

*Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос — ближні нічого.
А серце б'ється — ожива,
Як їх почує!..*

Бо в тих словах — уся доля народу. Без них немає нас, немає нашого минулого, немає й майбутнього. Вибрало воно, рідне слово, в себе віковичний плин Дніпра, шурхіт колосся, шепіт діброви, спів соловейка. Вибрало вільнолюбний поклик сіроми-козака, який боронив рідну землю від ворожих зайд, і дзенькіт його шаблі, закличний погук Богдана Хмельницького та передсмертний стогін Івана Гонти, вогненне слово Кобзаря і мудре Франкове слово, вплелися в нього ніжна, відома всьому світові народна пісня і живі Лисенкові струни.

В нашій мові — думки і мрії наших предків про волю і щастя, боротьба й звитяга, їхнє одвічне трудолюбство і мрійлива душа. Просте, рахманне слово несе людям Добро, Правду, Істину. Його не можна не любити, без нього не можна жити.

Мова — це барвіста крайка, яка прослалася з глибини віків у майбуття, тримаючись за неї, ми долаємо перелоги і круті гори. Рідна мова слугує нам завжди. Словами ширими ми зв'язуємося в дружбі один одному й іншим народам, словами ніжними відкриваємо серце коханій, словом гострим і міцним, як криця, даємо відсіч ворогові. Нас чарує музика слів:

*На Чорному морі,
на білому камені...
або:*

*Без милото й сонце світить,
як ворог сміється.*

Не можна ходити по рідній землі, не чаруючись виплеканою народом у віках рідною мовою. Виплеканою, подарованою нам на віки вічні, щоб берегли, щоб леліяли, щоб розвивали далі.

Слова можуть об'єднувати і роз'єднувати, але злютовуюча, об'єднуюча їхня сила в стократ дужча. В народі немає скарбу більшого, як його мова. І коли є загроза хоч дешицю втратити з того скарбу, нас проймає тривога. Як матір за рідну дитину, як дбайливого господаря за чистий лан. Така тривога сьогодні має під собою підстави. Тож маємо зробити все для того, щоб не згорнулися крила, щоб не обірвалася золота нитка, яка веде з давнини в нашу дні.

Слова — це ті ж зерна, що впали у родючу землю, це хліб наш насущний, без якого немислиме саме життя.

Слова — це крила ластівки, вона їх не почуває, але без них не може злетіти.

Любімо рідну мову, бережимо і плекаймо її як сестру, як матір, як власних дітей.

Юрій МУШКЕТИК

ПЕРЕКАЗИ СИВОЇ ДАВНИНИ...

Бібліотека-філія № 4 ім. М. М. Коцюбинського Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Сімферополь до Дня слов'янської писемності та культури і до 900-річчя з дня написання «Повісті минулих літ» провела для учнів 9-А класу сімферопольської гімназії № 9 читацький пізнавальний захід «Перекази сивої давнини».

У програмі заходу: відеолекторії «Повість минулих літ» (про історію написання найдавнішого слов'янського літопису, який дійшов до нашого часу), виступ отця Іоанна «Вірочителі добра, першоучителі народу Кирило і Мефодій», що відбувся з благословення Правлячого архієрея Високопреосвященнішого Митрополита Сімферопольського і Кримського Владика Лазаря. Наочним супроводом стала виставка «Великі просвітителі». В ході проведеної вікторини «Історія нашої абетки» учні показали добрі знання історії створення слов'янської писемності. Із заключним словом виступила присутня на заході директор гімназії Тетяна Коваль, яка подякувала організаторам і відзначила велике значення подібних заходів для естетичного та духовного виховання молодого покоління.

Ірина РЕЙДЕР,
завідувач бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського
м. Сімферополь

ЗБЕРЕЖЕМО ДУХОВНЕ БАГАТСТВО НАШИХ ПРЕДКІВ!

*Всі народи, що пишуть кирилицею,
Що зуться давна слов'янськими,
Славлять подвиг першочителів,
Християнських своїх просвітителів.*

24 травня православні слов'янські народи відзначили День слов'янської писемності та культури на честь життєвого подвигу великих просвітителів — слов'ян і проповідників християнства Кирила і Мефодія. Вони подарували предкам сучасних українців, росіян, білорусів, болгар, сербів і македонців писемне слово, основу культури кожного народу.

У бібліотеці-філії № 7 ім. Т. Г. Шевченка ЦБС для дорослих м. Сімферополь було проведено усний журнал «Збережемо духовне багатство наших предків», присвячений Дню слов'янської писемності і культури. Цього дня в бібліотеку були запрошені учні 6-го класу ЗОШ № 18, які підготували вірші та пісні, присвячені слов'янським народним традиціям і звичаям.

Історія народу збереглася не тільки в писемних даних, але і в його традиціях і звичаях, в його уявленнях і віруваннях, в його знарядях праці, одязі і житлі, у легендах і епічних переказах, у всьому комплексі культури. Знання витоків культури, традицій і звичаїв свого народу допоможе зрозуміти і пояснити багато моментів історії.

Метою нашого заходу було ознайомити і пробудити інтерес дітей до традицій, обрядів, відображених у народному календарі. На початку заходу дітям була запропонована інтерактивна гра, заснована на стародавніх звичаях слов'ян. Працівники бібліотеки розповіли школярам про особливості національного одягу слов'янських народів. З календар-

ними святами і обрядами українців, росіян і білорусів ознайомила бібліотекар Наталія Садій. Розповідь супроводжувалася показом ілюстрацій з книг і оглядом книжкових джерел з даної тематики. Бібліотекар Всеукраїнського інформаційно-культурного центру Юлія Чепенюк та провідний редактор Деніс Іванченко підготували відеоматеріали про зародження культури і писемності сло-

в'ян, книгодрукування, а також відеоряд про національний одяг.

Слов'янські народи зробили безцінний внесок у скарбницю світової культури великими творами літератури, музики, архітектурними пам'ятками та науковими відкриттями.

Наталія КАРЖАВІНА,
завідувач бібліотеки-філії № 7
ім. Т. Г. Шевченка, м. Сімферополь

ПРОФЕСІЯ — САМОТНЯ МАТИ, АБО ЗАМУЖЕМ ЗА... ДЕРЖАВОЮ

Чи не найбільше клопоту на початку навчального року нам, класним керівникам, коли беремось оформляти сторінки класного журналу (даруйте за мимовільну тавтологію!), особливо розділ «Загальні відомості про учнів». Є в ньому, в цьому розділі, графа: «Прізвище, ім'я та по батькові матері і батька (опікуна)». Здавалося б, простіше простого: простав ці дані і заспокойся! Якби ж то... З прізвищем, ім'ям, по батькові матерів справді жодних проблем. А от з батьками...

Живуть-поживають собі під одним дахом мама, тато, діти — одним словом, сім'я. Разом господарюють на міні-фермі, на городі і нібито разом виховують «спільно нажитих» синів і дочок. Де-факто вони — подружжя, де-юре — ніхто одне одному. Бо не в законному шлюбі вік вікують, як колись наші батьки і діди-прадіди, а в так званому цивільному. Тобто на «пташиних правах», позаяк не узаконили шлюб у РАГСу і зійшлися на віру. От і виходить: для дитини такий тато — і не тато, а лише співмешканець матері. Без будь-яких обов'язків. Якщо немає штампа в паспорті, вважає себе вільним птахом. Тому-то в горезвісній графі класного журналу і не значиться його ПІП. Цікаво, а що заважає їй і йому прийти

в РАГС чи сільську раду, аби оформити якщо не свої стосунки, то бодай дітей? Тим паче, така процедура безкоштовна. Якщо ж мама вже має статус «одиначки», то установлення батьківства обійдеться лише двадцять гривень. Справді, що заважає? Але це вже, як мовиться, інша, майже детективна історія. Її спробував «розкрити». Іншими словами: провів журналістське розслідування. До цього спонукав мене ранг класного керівника: треба було ж дістати точні відомості для графи в журналі!

Почав з того, що в районному управлінні праці та соціального захисту з'ясував: а хто ж вони такі, ці самотні мами? Це жінки, в свідомстві про народження дитини яких запис про її батька робиться зі слів матері. Підкреслюю це словосполучення як одне з ключових у своїй розповіді. Так ось: приходять ці жінки в назване управління зі всіма необхідними документами, що підтверджують статус матері-одиначки, пишуть заяву, де обов'язкова (теж ключова!) фраза: «З батьком дитини не проживаю». І згідно із законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» їм надається щомісячна грошова допомога. Її держава виплачує до того часу, поки дитині не виповниться

вісімнадцять літ, а якщо вона навчається, то до двадцяти трьох. Маєте кілька дітей — одержуйте на кожного окремо. Суми виплат невеликі.

Такі материнські «заробітки». Ви усміхнеться, напевно, після цих слів і скажете подумки, що іронія тут ні до чого. І матимете рацію. Ця незачна допомога — лише один з видів підробітку в родині малозабезпечених. Або ще один доказ неспроможності і лінкуватості чоловіків — кровних татусів: навіщо, мовляв, старатись, нехай держава фінансово забезпечує сім'ю, а мені ліпше бути співмешканцем. Тому-то щороку бажачучих «заробити» на «одинокому материнстві» — легіон. Збільшується сума субсидій — пропорційно зростає кількість тих, хто їх одержує.

Чи треба доводити, що в кожній із цих жінок, різних за національністю, віком і соціальними можливостями, своя життєва одісея, яка, власне, й змусила її стати самотньою матір'ю. Хтось із них справді самотній і потребує державної підтримки. Ну а для когось — і таких чимало! — «одинокі» материнство — своєрідна професія, спосіб вижити. Обходять закон, ідуть на обман, приносячи в жертву моральні принципи, аби була вигода. Воно, можливо, і вигідно, але ж треба

не тільки народити, а й виховати. Не думають про це ті жінки і тоді, коли навмисне не оформляють шлюб офіційно і стають де-факто — заміж, де-юре — мати-одиначка і тоді, коли в свідомстві про народження дитини її записують на своє прізвище, а ім'я і по батькові батька придумують самі. Випадки обману довести неможливо і перевірити теж. Воно й не дивно: навіщо їй законний, офіційний чоловік? Вигідніше бути заміж за... державою. Хоч якась допомога щомісяця перепаде.

Картинки з натури. Вирішив відвідати Оксану Д., матір мого шестикласника. Двері відчинила жінка років тридцяти п'яти. В сніні намагалися вислизнути меншешньк хлопчик і дівчинка з біскамі в чорних оченятах, і господиня ледве втримувала їх за руки, грайливих, симпатичних. Розмова почалася одразу. У неї троє дітей. Сама без роботи, на обліку в Центрі зайнятості. Має чоловіка. Годує, догоджає в усьому. «Як вареник у маслі», — ледь помітно засоромилась. Однак він у РАГС не кличе, батьківства свого не визнає. Юридично, звичайно. Та й сама вона цього не хоче. Вважає, що мамою-одиначкою все-таки вигідно бути. «Немає впевненості, — каже Оксана, — що завтра мене не

покине, тому й не поспішаю до РАГСу. А хіба не зрозуміло, навіщо народжую? Заради грошей. Він мало заробляє, жити якось треба, щомісячна допомога на трьох дітей виручає...».

Настя Р. і четверо малят теж своєму чоловікові і батькові — ніхто. Немає рагсівського штампа в паспорті. Татусь, котрого дітки різного віку, хто мешкає в розкішній тешиній хаті, визнавати батьківство і не думає. Йому і так добре. Адже він — офіційно неодружений, а тут іще й гроші дармові. Навіщо докладати зусиль?

А от Наталі Л., нещодавно розлученій, з трьома дітьми, не «світить» грошова допомога від держави, хоча колишній чоловік не платить аліментів. Вона, бачте, як «розлучниця» не може претендувати на офіційний статус «одинокі матері». Якщо

це не абсурд, то як, скажіть, називати таку несправедливість? Чомусь ті, хто позашлюбно їдять разом хліб з батьком своїх дітей, мають допомогу, а розлучені що — з іншого тіста?

Насамкінець — висновки резюме з мого розслідування. Що поробиш... Усі ми під цим вічним сонцем на диво різні, по-всякому добуваємо хліб насущний. Честь і слава нашим матерям — справді самотнім і не зовсім, із законними чоловіками і незаконними! Вони, буває, із шкіри лизуть, аби їхні чада були, як у людей: доглянуті, одягнені, наїдені. Заради цього іноді вдаються до обману, обходять недосконалі закони. Пробачимо їм ці «гріхи». Не для себе ж стараються. Саме їм ми повинні завдячувати за їхнє розуміння святого материнського обов'язку. Та не забуваймо про інший хліб — хліб духовний. Ні, не «речова», чи то пак матеріальна хвороба загрожують нашим дітям. Бездуховність — її істинне ім'я. Бережімо дітей від «новітньої обломовщини», манкуртизму, безбатьківства, аморальності, громадянської пасивності. Бо якщо немає ідеалів, немає мрії, немає того високого, заради чого варто жити, тоді й своє, й чуже буття видається нічого не вартим. Тоді все байдуже.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
учитель

*с. Пруды
Советський район
АР Крим*

Тема пільг, зокрема безкоштовного проїзду у громадському транспорті, з подачі журналістів знову набула широкого суспільного резонансу. Адже йдеться про гарантований державою соціальний захист значної кількості громадян, що, як пишуть деякі ЗМІ, з часом може здійснюватися шляхом компенсації «живими» грошима.

Наскільки ймовірно є така ідея реформування системи пільг у країні, чи справді готове наше суспільство до її втілення у життя — про це та інше кореспондент УКРІНФОРМУ розмовляла із завідувачем відділу дослідження рівня життя населення Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України Людмилою ЧЕРЕНЬКО.

— Пані Людмילו, якою є фактична кількість громадян-користувачів «транспортної пільги» і яких витрат вони потребують із державного бюджету?

— Наведу результати обстеження умов життя домогосподарств, яке щорічно здійснює державна служба статистики. Так ось, за оприлюдненими даними, право на пільгу із безкоштовного чи частково безкоштовного проїзду у транспорті впродовж 2011 року (результати за минулий рік ще не готові) фактично використали майже 12 млн., а точніше 11,8 млн. осіб. Загалом вони заощадили на цьому для сімейного бюджету 3,2 млрд. грн. У середньому один такий пільговик скористався за рік пільгою на 270 грн. Якщо розділили на 12 місяців, то можна дізнатися, скільки в середньому треба одній людині компенсувати за проїзд на місяць — виходить 23 грн.

Але, зауважу, одні люди їздять досить рідко, особливо непрацюючі пенсіонери, а інші користуються сільськими мешканці чи високопоставлені чиновники, співробітники органів прокуратури, судів, народні депутати, які зазвичай мають у своєму розпорядженні службові автомобілі. Але все ж такі більшість із тих, хто має право на безкоштовний проїзд у транспорті, ним користуються, зокрема — це особи пенсійного віку.

Окрім того, обстеження держстату показує, що практично у кожному другому господарстві проживає хоча б один пільговик, який використовує своє право на як мінімум одну пільгу. Тобто можна говорити, що сьогодні трохи менше 50 відсотків домогосподарств користуються якоюсь пільгою.

— Монетизація пільг в Україні для людей, які користуються тими чи

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІЛЬГ ВИМАГАТИМЕ ЗМІН ДО БІЛЬШЕ СОТНІ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ

іншими перевагами, є доволі дражливим питанням. Держава готова до такого рішучого кроку?

— Якщо ми дійсно хочемо компенсувати пільговикам гроші, які вони мають витратити на проїзд, то вийде дуже значна сума, яку не зміг би витримати наш бюджет навіть у кращі часи, коли економіка зростала і щороку виникав профіцит бюджету. Тому сьогодні говорити про це взагалі немає ніякого сенсу.

Скоріше, може йтися про упорядкування системи пільг, зокрема пільгового проїзду на транспорті. Тому що насправді ніхто — ані транспортні організації, ані фінансові державні установи — не знає, якою є фактична чисельність громадян-користувачів транспорту безкоштовно і скільки коштують оці пільги. Ніхто не знає, за багато чи замало тих коштів, які перераховує держава реальними грошима або шляхом взаємозаліків за перевезення пільговиків транспортникам.

Фінансування пільг є дуже складною системою. Адже левава частка передається за взаємозалік, тобто організації — надавачі пільг щось не платять у бюджет і це йде як компенсація за обслуговування пільговиків. А «живі» гроші, якщо й отримують АТП, то швидко за все — у незначному обсязі.

— Тоді, може, простіше виділяти кожному пільговику якусь ену суму грошей?

— Для проведення монетизації є два шляхи. Перший — надавати суто символічну суму, наприклад, 10 грн. на місяць кожному пільговику. Звичайно, це не влаштує людей, які регулярно користують-

ся громадським транспортом, бо таких грошей вистачить лише на кілька поїздок.

Окрім того, вони суттєво не додадуть і до бюджету пільговиків, які взагалі не користуються транспортом, наприклад, сільські мешканці або інваліди. Справедливість певним чином буде встановлена. Але користі від цього не буде нікому,

трібні суттєві кошти. Адже в кожному трамваї, тролейбусі чи автобусі потрібно буде встановити турнікет, де могла б ця картка спрацювати і відобразити поїздку громадянина, який має пільгу.

Потім воно окупиться, ефект буде, але на першому етапі необхідні серйозні фінансові вливання. Зокрема, на комп'ютерне технічне за-

ліку пільг окремо і визначитися, які з переваг залишити, а від яких можна відмовитися.

— Навести лад із пільговиками, напевне, мав би й анонсований вже не одним урядом єдиний реєстр пільговиків. Чи, може, він нарешті вже запрацював?

— Так, він створений, але створений некоректно. Окрему інформацію з нього можна отримати, але серйозні оціночні дані — ні. Якщо порівняти його із паперовими носіями, то він виглядає так, ніби ми дані про кожного пільговика записали на аркуші і склали в папочку. Тому працювати із цим реєстром, як із єдиною базою даних для того, щоб групувати чи фільтрувати пільговиків за різними категоріями, змоги немає, оскільки на першому етапі у нього було закладене дуже примітивне програмне забезпечення.

— Очікувана реформа системи надання пільг є доволі масштабним проектом, який потребуватиме консультацій з громадськістю, аби уникнути у суспільстві спекуляцій, збурень, протестів. Чи не так?

— Безперечно, це не завдання одного дня. Мають відбутися зміни не лише у свідомості людей, але й в організаційних, фінансових та кадрових питаннях. І, звичайно ж, не оминати масштабної законотвірчої роботи. Якщо ми наважимося по-справжньому реформувати систему пільг, необхідно буде вносити зміни до більше сотні законів.

Будь-які реформи пільг потребують серйозної роботи з суспільством на випередження. Ця тема, з одного боку, давно заїжджена, а з іншого, — надзвичайно болюча. І як би ми не пропагували необхідність проведення такої реформи, населення все одно її не сприйме. Тому якщо орієнтуватися лише на суспільство, то реформи пільг не буде ніколи. Сьогодні люди налаштовані таким чином, що навіть ті, які не мають права на пільги, вважають, що пільги мають існувати і що вони є соціально справедливими. І в цьому парадокс! Тому мені важко сказати, чи треба готувати суспільство, чи ні. Оскільки реакція однозначно буде негативна.

Наталія АНДРУСЕНКО

безпечення, адже вся ця інформація має стікатися в одну базу. Навіть, щоб розробити цю програму і запустити, — також потрібні дуже великі гроші. Я вже не кажу про самі картки, турнікети в транспорті, термінали для зчитування картки в магазинах чи в аптеках. У цій картці може бути багато функцій, але для того, щоб вона запрацювала хоча б на першому етапі — для пільг у транспорті, державний бюджет має зазнати значних втрат.

— А чи не можна «відсікти» від пільговиків людей з високими доходами. Адже в одного пенсія — 15 тисяч, а в іншого — 800 грн.

— Теоретично це виглядає дуже привабливо, але на практиці реалізувати практично неможливо.

— Чому?

— Технічно дуже важко. У нас 90 відсотків пенсіонерів мають дуже низький рівень пенсії і лише 10 відсотків — вище середнього, а високі виплати отримує лише один відсоток пенсіонерів. Тому не варто через цей один відсоток будувати нову складну систему. Надвисокі пенсії — це спеціальні пенсії, краще щодо них вирішити питання пере-

НАРОЧ – БІЛОРУСЬКЕ МОРЕ...

«Не имей сто рублей, а имей сто друзей» — говорить давнє російське прислів'я. Втім, не виключаю, що воно сучасне, можливо, радянських часів. В його мудрості вкотре переконався, коли родина Мухіних знову запросила мене відвідати Білорусь. Колись вони організували чудову екскурсію в Березинський біосферний заповідник. І тоді в «Кримській світлиці» з'явилася стаття «До ведмедів на Березину» — це було, нагадаю, в 2008 році. А тепер сябри вирішили ознайомити мене ще з однією перлиною Білорусі — озером Нароч. Інколи його називають білоруським морем, підійшла б і назва «білоруський Байкал». Адже вода в озері (я в цьому переконався на власні очі) надзвичайно прозора. Але на цю прозорість я звернув

увагу вже потім, а поки дуже цікавою була сама дорога до Нарочі. Поки їхав — мимоволі порівнював, зіставляв нашу північну сусідку з Україною. Якщо говорити про чистоту узбіч, про якість асфальтового покриття доріг, про багатство природи, то синьоока наша посестра в усьому виграє... Воно й зрозуміло — густота населення суттєво менша, ніж в Україні, особливо на північ від Мінська. Природа збереглася краще. «У країнах з авторитарними режимами завжди менше сміять та краще прибирають», — так пояснювали мені білоруський феномен освічені мінчани. Мабуть, вони мають рацію, але так чи інакше чистота — не найгірша ознака діяльності влади, як би її не характеризували.

І ТУТ Є ШМАТОЧОК КРИМУ

Сашко Мухін, мій традиційний гід по Білорусі, видно, добре знає ці місця. Бо відразу повіз до дендросаду імені Сергія Гомзи. Це недалеко від озера, тому туристи часто заїжджають сюди. Я звернув увагу, що напис при вході виконано білоруською мовою: «Дендросад імя Сяргея Анатольевича Гомзы». Це трохи здивувало, бо в білоруській провінції, окрім назв населених пунктів, мало що подається мовою корінного народу. Можливо, тут білоруської трохи більше, бо до 1939 року ці місця були у складі Польщі. Русифікація нарочанської округи тривала на два десятиліття менше. Може, тому цю милозвучну слов'янську мову можна почути як від старих нарочан, так і від людей середнього віку. Ні, білоруська мова не домінує, не тіснить російську — просто займає свою невеличку нішу і сяк-так зберігається навіть в умовах фатальної для Білорусі офіційної «двомовності».

Але повернемося до дендросаду. Виявляється, Сяргей Гомза був місцевим ентузіастом, який прагнув створити біля Нарочі чудовий парк, але, на жаль, відносно молодим пішов з життя. Я чомусь відразу згадав творця Музею західноукраїнської культури в Севастополі Михайла Кузменюка, який також нещодавно пішов з життя. Той теж не вичерпав свій ресурс часу, але принаймні довів власне дітище-музей до пуття. А дендросад Сяргея Гомзи ще зовсім молодий, можна тільки сподіватися, що роки через тридцять він виглядатиме солідніше. Задум хороший: тут вам і Європа, і Північна Америка, і Сибір, і Далекий Схід, і Середня Азія, і Кавказ, і (пішаймося, кримчани!) наш Крим. Тобто породи дерев і кущів підібрані таким чином, щоб територія нагадувала той чи інший материк або регіон. Так білорус Сяргей Гомза символічно зблизив білоруське море Нароч і наше Чорне море. І залишив по собі добру пам'ять...

ЗА НАРОЧ ВОЮВАЛИ НІМЕЧЧИНА З РОСІЄЮ

Нароч має чималеньку площу — 7962 га, максимальна глибина озера 25 метрів. Олександр розповів, що під час Першої світової війни тут відбувалися запеклі бої між німцями і росіянами. По

озерній поверхні пересувався навіть невеликий корабель, чи, точніше, броньований катер, який міг вогнем гармати й кулеметів підтримувати «своїх». Як його перетягнули на Нароч — Сашко не пам'ятає, але про сам факт існування військово-морського чи, точніше, озерного «флоту» — у складі однієї лише бойової одиниці — чув неодноразово. Зрозумівши, що події Першої світової війни мене неабияк зацікавили, Олександр повіз мене до спеціального стенду, який розповів про ті далекі події: «В 1916 году в этих местах проходила линия фронта. Военные действия разворачивались с целью ослабить атаку немецких войск на Верден. Главный удар наносила Вторая армия. Прорвал три линии германских войск, русские заставили противника перебросить с французского фронта 4 дивизии. Самые активные кровопролитные бои велись в районе деревень Занарочь, Стаховцы, Мокрица, Железники. По этому участку фронта шел ураганный удар артиллерии двух воюющих сторон. Немецкими войсками во время операции впервые была применена газовая атака...». Цей стенд знаходиться трохи південніше села Занароч, на узвишші, де раніше були позиції російських військ. Потім ми пройшли в ліс, де колись було поховано понад 700 вояків російської армії. Звернули увагу: на галявині — православний хрест, а на соснах скрізь

закріплені георгіївські стрічки. І тут я знову мав нагоду дослідити певні грані білоруського менталітету. Сашко сказав, що росіяни активно використовують минуле цього краю для героїзації власної історії. Правда, нерідко забувають сказати, що події відбувалися на землі братнього білоруського народу. Ніби такого й не існує в природі, ніби білоруси не брали участь у боях, не гинули... У цій місцевості, до речі, білоруси були католиками, а не православними. Проте мене приємно порадувала толерантна реакція Олександра на велику кількість георгіївських стрічок. Це у Львові такого самоуправства російського «десанту» не повторили б. А Сашко сказав, що зривати георгіївські мітки не слід, просто всю територію військового цвинтаря по периметру варто позначити білоруськими біло-червоно-білими стрічками. Адже це білоруська земля, тож білоруська символіка мусить домінувати.

НАРОЧАНСЬКИЙ БУНТ У 1936 РОЦІ

Білорусам з незалежністю в останні століття не таланило. Зрештою, як і нам, українцям. Нарочанська округа у міжвоєнний час належала Польщі. Польські чиновники і урядовці не були б самі собою, якби не спробували обізнати беззахисних білорусів. Навесні 1935 року сюди приїхала поліція і заборонила рибалкам наблизитися до озера. А з чого жити? Піщані ґрунти

навколо Нарочі — це вам не кіровоградські чорноземи... Та й важко було зрозуміти місцевому люду — кому ж тут ще рибалити, як не їм? Вони від дідів-прадідів отримали це озеро у спадщину! Багато рибалок могли б підтвердити право на риболовлю документами. Тикали витягнуті із скринь папери поліцаєм, але ті лише відмахувалися. Мовляв, наказано не пускати! Виявляється, 25 березня набув чинності новий рибачий закон. Іронія долі — саме цього дня у 1918 році була проголошена білоруська незалежність. Ну, польських «державників» ця дата, звісно, не хвилювала. Демократії в Польщі було якщо і більше, ніж у більшовицькій Росії, то не набагато. Уряд вирішив націоналізувати озеро Нароч — один із білоруських символів, до речі. Майже такий, як Біловезька Пуща...

П'ять тисяч людей відчули подих голодної смерті. А вже до моменту «з'ясування юридичного статусу» Нароч здали в оренду державній фірмі — Дирекції державних лісів. Найманим робітникам не дозволяється взяти додому ані рибки! Після трудового дня їх обшукують, у кого знайдуть хоч одну — виганяють з роботи. Але навіть таких «щасливчиків» серед місцевих — лише 150 чоловік. А що робити іншим? І спокійні білоруси не витримують. Хтось нагадає маловживане в цих краях слово «страйк». Хтось із найвідважніших закликає діяти радикально: «Якщо уряд не дозволяє ловити рибу нам, то ми не дозволимо ловити уряду!». Солідарно повстали рибальські селища: Наноси, Чаравкі, Пасинки, Купа, Мікольці. Мовчки витягують з води сіті Дирекції, виносять на берег і акуратно розвішують. Нічого не нищиться (білоруський менталітет!), ніхто не кидається у бійку. Праця найманих рибалок Дирекції зірвана. Тоді лісничий наймає ловити рибу селян з далеких сіл. Але повстали рибалки жнуть «штрейк-бренхерів» з Нарочі. Без бійки, лише гострими словами, рішуче і наполегливо. Найвідважніші місцеві рибалки знову починають ловити рибу, за що 28 чоловік потрапляють під арешт. Потім

поліція заарештовує місцевих активістів Міхася Роліча і Міхася Субача. Тоді 400 рибалок приїхали вимагати їхнього визволення. Цього разу дивом вдалося уникнути сутички з поліцією. Спокій і наполегливість білоруських рибалок пішли на користь справі, влада відступила. Спочатку хотіли підписати договір від імені Дирекції державних лісів, але місцеві селяни не погодились: «Дирекція — не власник Нарочі, тому підписувати не будемо!». Була лише усна домовленість, яка стосувалася певного виду риб. Про окунів, шук згадки не було, їх селяни ловили в не обмеженій кількості і продавали кому хотіли. А навесні 1936 року Дирекція повністю відмовилася від оренди озера. Нарочанські рибалки святкували свою перемогу! Цікаво, що після війни цю перемогу хотіли собі приписати комуністи. Компартия Західної Білорусі оголосила себе натхненником бунту. Мовляв, це вони масово друкували і поширювали листівки, саме вони вели в лісі конспіративні переговори з селянами. Однак об'єктивні білоруські історичні вважають, що такого не було. А вже польській владі вигідно було списати бунт на «руку Москви», тоді можна було б жорстоко розправитися із страйкуючими. Політична поліція не пропустила б можливості виявити радянських агітаторів. Однак нічого подібного не сталося. Нарочанський бунт був самостійним протестом рибалок — і в цьому його унікальність.

У НОВИХ РЕАЛІЯХ

Цей білоруський досвід скоро може згодитися українцям. А вже наші нуворіші діють ще нахабніше, ніж діяла польська окупаційна влада. Там хоч була видимість законності, а у нас... У селян-наддніпрянців відбирають прохід до Славутича, у простих кримчан і одеситів — крадуть морське узбережжя, забудовують лісопаркову зону Києва, Харкова, Львова палацями і котеджами. Тому досвід позитивного вирішення подібних проблем варто вивчати і пропагувати в масах. До речі, бачив я одну з резиденцій Лукашенка біля озера. Треба сказати, що вона досить скромна — може, тому, що далеко не найголовніша? Проте, провівши тиждень в Білорусі, я переконався, що уявлення багатьох українців про мудрого, скромного, стриманого і справедливого «бацьку» далекі від істини. Чистота вулиць і парків, кращі, ніж в Україні, дороги не зможуть компенсувати заподіяну шкоду білоруській культурі та мові. Такого нищення білоруської душі не було й за «советів», кажуть, що навіть колишній гітлерівський намісник, керівник окупаційної адміністрації Вільгельм Кубе якось організував білоруське життя (хай і підконтрольне владі), а не систематично згортав його. Тому зрозуміло, що нині Білорусь переживає важкі часи. Білоруський досвід для нас є дуже цінним. Наша ж допомога білорусам у цих умовах була б просто неоціненною!

Сергій ЛАЩЕНКО

Пам'ять про Першу світову

Навколо озера чудова дорога!

Тут буде шматочок Криму...

ВІД БЕРЕГІВ ДУНАЮ ДО ЧОРНОГО МОРЯ

Експозиції двох угорських художниць — Арі Мадяр і Ліли Ласло, приурочені відзначенню 50-річчя встановлення побратимських зв'язків з містом Кечкемет, відкрилися в Музеї історії Сімферополя у рамках Днів угорської культури в Криму.

Предками угорців були воєнні кочівники, прабатьківщиною яких вважаються степи на сході від Уралу. Вони прийшли в приазовські та причорноморські степи в першому тисячолітті до нашої ери, а через тисячу років дійшли до земель сучасної Угорщини. В Україні більше всього угорців проживає в Закарпатті, заселення якого відбувалося в другій половині XIII століття після монголо-татарського нашествия і в другій половині XVI століття після війни з турками-османами.

Надія Гладких, яка багато років очолювала Кримське угорське товариство, розповіла, що угорці вважають себе нащадками вождя гуннів Аттіли. Це ім'я і нині дуже поширене в країні. Щоб наблизити Аттілу до наших днів, кожних два роки угорці проводять акцію «Від Золотої людини до Аттіли», в ході якої долають на конях чотири тисячі кілометрів з Угорщини по територіях п'яти країн у Казахстан, повторюючи історичний шлях, пройдений племенами угрів у пошуках Батьківщини.

Всім відомий знаменитий угорський винахід — кубок Рубіка. Я

сама багато разів пробувала його скласти, однак більше однієї площини не могла підібрати за певним кольором. І лише коли знайоми підказали ключ до схеми цієї механічної головоломки, квадратики один за одним почали розміщуватися на своїх гранях.

Угорські родинні корені має екс-президент Франції Ніколя Саркозі. А в Криму за даними останнього перепису проживає близько двохсот угорців. Найбільш масове їх переселення на півострів відбулося в 50-х роках минулого століття. Угорські прізвища є в назвах двох вулиць у Сімферополі. У нинішній час багатокітві традиційні зв'язки з Угорщиною наповнюються в Україні новим змістом євроінтеграції, у тому числі в галузі культури, про який говорили у своїх виступах на відкритті виставки Почесний консул Угорщини в Криму Віктор Павленко, директор музею Ірина Вдовиченко, генеральний директор Всеукраїнського інформаційно-культурного центру Владислав Єрмаков, голова Кримського угорського товариства Володимир Фруслів.

Кримські художники, за словами Олександра Іванченка, завідувача кафедри книжкової графіки та дизайну друкованої продукції Кримського інституту інформаційно-поліграфічних тех-

Т. Шевченко і А. Мадяр

нологій Української академії друку, давно знають творчість талановитого угорського живописця Арі Мадяр, яка в ці дні відзначає своє 70-річчя. Її професія — болгарська філологія. Вона працювала гідом-перекладачем. Займаючись перекладами художньої літератури, сама захопилася поезією, написала понад шістьсот віршів, частина з яких опублікована. Здійснила переклад угорською мовою віршів відомого кримськотатарського поета Бекіра Чобан-заде, який майже сто років тому жив і творив у Будапешті.

В останні двадцять років головним заняттям у житті А. Мадяр стає живопис. Вона закінчує дворічні мистецькі курси у Відні, малу академію мистецтв ім. Ласло Шомодї, курс майстра Яноша Кішша і нині очолює Будайське об'єднання митців: малює картини різними видами технік, організовує персональні експозиції, проводить конкурси та координує виставки інших художників. Протягом чотирьох років у неї була своя галерея у Відні, яку закрила в 2006 році. Однак мистецька діяльність А. Мадяр в Австрії на цьому не завершилася. Вона продовжує працювати в угорській секції Віденської культурної спілки художників. З 2009 року її експозиція з 24-х картин демонструється у Будапештському банківському центрі. Ще дві колекції розгорнуто для відвідувачів у Музеї третього району Відня і в одному з будапештських ресторанів.

— Це художниця з ніжною і тонкою душею, своїм творчим обличчям, — сказала про неї заслужений художник України Те-

тяна Шевченко. — Минулого року, демонструючи свої картини в Будапешті, я побувала вдома в Арі Мадяр, бачила, який різноманітний у неї живопис: і класичний, і авангардний. Тепер я з великим задоволенням приймаю її у себе в гостях, у Криму.

На прохання угорських художників Т. Шевченко провела в ряді міст країни кілька майстер-класів з малювання пастеллю, на одному з яких був присутній головний санітарний лікар Будапешта. Уроки кримської художниці, за словами А. Мадяр, пройшли з великим успіхом, а вона сама після них створила двісті картин цієї технікою. Кілька з них привезла з собою на виставку в Крим. Яскраві та колоритні, вони наповнені внутрішнім світлом радості та юності, захопленням красою навколишньої природи: краєвидів Ялти, Ластівчиного гнізда, берегів Дунаю, небесно-синього Чорного моря, багряного заходу сонця.

Такий же багатий світ душі та навколишнього світу відкривається різними відтінками, враженнями та думками і в поезіях А. Мадяр. Вони звучали в музеї мовою оригіналу — угорською та в перекладах Володимира Пукіша — українською. А читачі зможуть ознайомитися з ними у виданій Кримським угорським товариством за сприяння Республіканського комітету АРК у справах міжнародних відносин і депортованих громадян двомовній збірці А. Мадяр «Вірші та проза» з вміщеними в ній репродукціями картин автора.

Різні стани душі і вишуканий художній смак притаманні і пензлю іншого угорського живописця — Ліли Ласло.

— Я малюю не фантазії та сни, а навколишній світ, — говорить вона про свою творчість.

В її живописі відображені олійними фарбами і пастеллю спостереження за зміною пір року в рідному селі Надьердо, що в перекладі означає «великий ліс», околиці озера Балатон, лісисті пагорби Геделе, річка Тиса у Закарпатті, коні в Хідекуті, відпочинок буйволів у Хортопаді та інші мальовничі куточки Угорщини. Вона навчалася майстерності на шедевральних класиках живопису і сучасних художників, подорожуючи по світу з відкритими очима і милуючись красою Рима, Флоренції, Венеції, Парижа, Праги, Варшави, Відня та інших міст Європи і Єгипту.

Кількість персональних та участь у колективних виставках майстра пейзажу на Батьківщині та за кордоном обчислюється сотнями. Вона здобула перемогу в багатьох професійних конкурсах в Угорщині, стала лауреатом у Голландії.

Поряд з картинами двох угорських художниць на виставці демонструються декоративні вироби в національному стилі з колекції Н. Гладких: вишиті наволочки, серветки, хусточки та кераміка — сувенірні кухлі, підсвічник, ваза, маслянка, посудина для води. Запально прозвучала у виконанні юних скрипалів Сімферопольської дитячої музичної школи № 3 мелодія угорського танцю «Чардаш» Моцарта. У Музеї історії Сімферополя планують доповнити ці дві угорські експозиції третьою, на якій демонструватимуться картини сімферопольських художників, що тринадцять років тому побували на пленері в Угорщині. Очікується, що 1 червня, в День міста Сімферополь, їх прийде подивитися делегація з угорського міста-побратима Кечкемет. І як зливаються води Дунаю з Чорним морем, так розцвітає і щастям наповнюється земля, коли еднають на ній свої помисли та дії люди.

Валентина НАСТІНА

Арі МАДЯР

О НЕБЕСНО-БЛАКИТНЕ ЧОРНЕ МОРЯ!

О небесно-блакитне Чорне море, і ти, його ялтинський берег, як сонце, виблискує твоя гладінь, вмиваєш ти піною свої береги, і хвиля бірюзових мереживні брижі кидаєш ти шедро до ніг. Кипариси, воліючи в небо злетіти, стоять, мов окличний знак... Мандрівцю! Свій погляд

з-під ніг підніми!

Поглянь, як обіймає хвиля

Чорне море

різноманітно пестує увесь краєвид. І бавляться боги з тобою, гладінь твою миючи небом, й русалки картини малюють на тобі в яскраво-зелених

й рожевих тонах...

Тож дражнять чому тебе

морем всі Чорним,

тебе, що осяяне цим різноманітним, людина ніяк не збагне!

Як би там не було,

та давні народи —

татари і греки, монголи

й киргизи —

всі знали, що кримське

твое узбережжя —

це казка і розкіш, ковток насолоди.

Вода твоя колір міняє невпинно:

з лілового раптово він срібним стає.

Народи у щасті жили тут всі вільно,

і житимуть далі —

бо сяєш барвисто ти,

а над тобою — веселковий колір

безхмарних небес.

Ялта, 16.09.2010

У ЯЛТИ

Вечірній диск багряного світила

вже море розрубало пополам.

Ще сонце мружиться на світ

впівока,

та тиша змовкнути велить

пташкам.

На березі вщухає шелест

кипарисів,

прощально вже стеблина

шурхотить.

Лиш море шарудить

своїм камінням,

вітає чорнооку ніч.

Священним спокоєм

наповнюється море,

і вечір згладжує гребені хвиль.

А сонце, поринаючи, раптово

багрянець свій вихлюпує на мить

на видноколу,

в супроводі арф нічних.

І думка теж

десь губиться в темряві,

із-за слозини око спочива.

Мій Боже, дякую Тобі сердечно

за вечір цей, за ці земні дива!

Ялта, 17.09.2010

(Переклад Володимира Пукіша)

В. Пукіш

Мов тінь шуліки

промайнує наш час,

В степах широкіх

не знайти вже нас.

Чи ж буде наша пам'ять

далі жити

Жагою волі вже в твоїх очах?

Закінчуючи книгу, присвячену пам'яті мого пращура Павла Михайловича Бута — славетного воїна, мудрого політика, який був чи не першим, хто спробував відновити власну державність після століть, що минули по занепаду Київської Русі, я більш чи менш випадково наштовхнувся на викладену в Мережі статтю автора з титулом кандидата історичних наук, що вийшла в ХХІХ томі Збірника наукових праць Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії з претензійною назвою «Козацьке повстання 1637 р. під проводом Павла Бута (Павлюка) як владивий чинник українського етнодержавнонацієтворення в українознавчому вимірі».

Стаття вразила мене. Але не розмахом дослідження, не золотими зернятками невідомих до сьогодні фактів, видобутих з руди першоджерел, не намаганням усвідомити сутність тих справді грандіозних і водночас трагічних процесів, що відбувалися в Україні, а точніше, на той час на південно-східних кресах Речі Посполитої на самому початку XVII сторіччя. Ні, її автора, схоже, цікавили зовсім інші речі. Те, що я сприйняв спершу як дивну, як на науковця, зашореність, вузьколюбність, про що свідчить небажання бачити очевидні речі, ігнорування фактів, які протягом минулих віків ні в кого не викликали ані найменшого сумніву, бо ж інтерпретуються в різних і не залежних одне від одного першоджерела цілком однозначно, насправді є або елементарним бузинізмом — спробою, здійснюючи брудну хвилю, сплести на її вершечку хоч би й шматком лайна, або, що набагато гірше, спробою перелицювання нашої історії.

Говорячи про зашореність, я маю на увазі ту просту істину, що оповідаючи про слона, варто принаймні бачити його цілком, а не робити те на основі аналізу одного лише його правого вуха. Обмежившись часовим діапазоном 1635-1637 років, а в географічному плані теренами Наддніпрянщини, автор вже одним тим обрізанням унеможливив сприйняття цілісної картини подій, розірвав причинно-наслідковий зв'язок. Але чим далі читаєш цей перл «наукових» досліджень, тим більше розумієш, що без того обрізання авторові ніяк не вдалось би протягнути власну інтерпретацію подій. Ось, як він сам пише про те:

«Актуальність дослідження заявленої нами проблематики полягає в тому, що... ми не тільки намагаємося осягнути важливі події минувшини нашої Батьківщини, а й переосмислюємо їх з висоти сьогодення та надбань, втрат і перспектив розвитку України, українців і світового українства».

Отже, — переосмислення з висоти сьогодення. А яке сьогодення, така й висота і ті перспективи, які з тої висоти дозволено, а чи замовлено оглядати. Щоправда, через те обрізання в «намагання осягнути» з самого початку якість не дуже вірилась. Саме тому заявлене «переосмислення», як я розумію, задля новизни сприйняття світу і себе у ньому відразу напружувало.

Насправді, це неймовірно важливо, як окремий індивід, ціла нація сприймає навколишній світ, ким почувається в ньому — творцем з необмеженими, Богом даними можливостями, чи бездумним лукавим рабом, що віддає все за хліб та видошища. Світ раба, що живе сьогоденням, не виходить за межі його елементарних потреб. Він не багато чекає від майбутнього і не надто цікавиться минулим. Світ людини-творця, нації-творця не можна уявити без широких горизонтів і у жодному разі він неможливий без усвідомлення своїх коренів, відчуття того, що позаду тебе стоять славі пращури, слава історія.

Стаття недовченого кандидата наук, усвідомлює він те чи ні, є нічим іншим, як спробою зруйнувати мій світ, підкопуючи під корені мого роду, моєї нації, виставляючи її беззоским бидлом та бруднячи пам'ять мого славетного пращура Павла Михайловича Бута. І те потребує негайних спростувань і вибачень.

Але ближче до суті моїх претензій. Найперше, представляючи свою статтю, автор скромно звертає нашу увагу на те, що:

«Новизна наукової праці (це він про свою статтю) виявляється в тому, що попри значну наявну

Валентин БУТ

НЕ ЗРАДИТИ РІД!

кількість напрацювань, присвячених цьому періоду української історії, на жаль, майже відсутні узагальнюючі концептуальні публікації, в яких на достатньому теоретичному рівні, а головне — всебічно, аналізується роль козацького виступу під орудою П. Бута (Павлюка) у тогочасних вітчизняних етнічних, державотворчих і націєтворчих процесах».

Не можу погодитись з автором щодо «значної кількості напрацювань, присвячених цьому періоду». Робити насправді небагато і майже всі вони базуються на матеріалах, почерпнутих з Окозького. Найбільш солідним дослідженням, дотичним до теми, поза всяким сумнівом, є VIII том Історії України-Руси пана Грушевського. Цікавими є також роботи Антоновича, Голобуцького, Яворницького, Замлинського, Щербака. Але жоден з названих авторів, звісно ж, не може претендувати на всеосяжну «концептуальність» цієї статті з її «всебічністю» та «теоретичним рівнем».

Чи не на чверть стаття складається з цитат. В основному з Грушевського та кількох з Окозького, Замлинського, Голобуцького, Антоновича та Щербака. Дуже дивно, але автор цитує Окозького, так би мовити, через треті руки — беручи ті цитати не напряму з Щоденника, а з його цитування в інших роботах. Лише в двох випадках автор прямо посилається на Щоденник Окозького, каже, що перекладено ним (я б і повірив, бо в тому перекладі помилки, як до слова, немало їх і в самій статті), але ж вказує чомусь україномовне видання з іншою назвою. В усякому разі, вказані сторінки в обох випадках не мають нічого спільного з нумерацією оригіналу Щоденника. Воно б наче й дрібничка — переклад Щоденника в тому виданні цілком адекватний, інша річ, як те корелюється з елементарною порядністю... Більше того, окрім secondhand Окозького, жодного іншого першоджерела не наводиться. Ясна річ, що така неймовірна всебічність, новочесна концептуальність та високий теоретичний рівень якомуся там Грушевському і не снилися!

Ну і, звісно, лише справжній концептуаліст з відповідним теоретичним рівнем зважилися б написати так:

«Автор переконаний, що головною причиною цього військового конфлікту було небажання офіційної Варшави йти назустріч козацьким клопотанням стосовно ігнору-

вання їхніх прав і привілеїв. До цих зовнішніх причин додалися внутрішні (боротьба за владу між старшиною), зрештою, дуже швидко всі ці суперечності посприяли розгортанню козацько-селянського повстання, яке своїм нещадним полум'ям охопило майже всю Наддніпрянщину».

Якби я зміг перекопати автора потоваришувати з першоджерелами та не робити оте обрізання часу й простору, якби мені вдалося пришепити йому вірус порядності та вставити в лоба українські очі, можливо, після того він переглянув би свій нікчемний здогад щодо головної та побіжної причин повстання 1637 року.

В будь-якому разі, хотів би звернути увагу на те, що світом правлять не небажання, а саме *бажання*. Бажання навіть не Варшави, а польських магнатів приборати до рук не лише козацькі землі, а й підбити під себе, уярмити самих козаків, з одного боку, і бажання козаків залишатися вільними з іншого, — ось де справжній конфлікт! І виник він зовсім не в 1637 році, а за шістьдесят вісім років до згаданих подій, «...як результат Любельської унії, яка юридично зафіксувала об'єднання королівства Польща та Великого князівства Литовського. В результаті того акту Польщею були фактично анексовані такі українські землі, як Під-

головну пружину цілої справи сі апетити українських магнатів». «Ріжні шляхтичі польські здобуши великі маєтності чи то купном, чи то з щедрот королівських в київських сторонах, що були головним осідком козаків, бажаючи найбільшити їх доходи, підносили перед королем і сенатом потребу приборкання козацького своєвільства, що їм здавалося перешкодою їх плянам».

«Незвісний автор «Пам'ятників», повторюючи це оповідання, розбиваючи його ще живішими подробицями: сенатори і дїгнітарії, що держали великі королівщини на Україні, і місцеві шляхтичі напірали на правительство, тому що козаки не давали завести корчемну аренду і гонили жидів арендарів». (ІУР, стор. 276)

«Особиста зацікавленість магнатів в дармовій роботі силі, нових рабах — ось насправді та рушійна сила, якою керувалась тоді найбільша Європейська монархія, обзиваючи сваволею природне небажання українства підставляти шию під ярмо». (В. Бут. Павло Михайлович Бут, Лицар Зрадженої Волі).

Хтось скаже, що автор мав на увазі те саме. Я так не думаю. Акценти в статті розставлено абсолютно невідповідно. Можливо, ближче до нас в часі події допоможуть краще зрозуміти, що я маю на увазі. Згадаймо часи, коли німецький чобіг

м'якій версії. Значно гірше, коли недовчений викривляє нашу історію свідомо.

Козацтво ніколи не було монолітом, але навіть після створення Стефаном Баторієм козацького реєстру, включно з розглядуваним часом, практично всі реєстрівці проходили через горнило Запорозької Січі. Саме тому й мали право зватися військом Запорозьким. І в Січі, і в реєстровому війську старшого вибирали самі козаки. В реєстровому війську він мав бути затверджений ще й великим коронним гетьманом та королем, як верховним очільником війська. Козаки звали своїх старших гетьманами, хоча в офіційному листуванні з короною вони іменувались старшими Війська й.к.м. Запорозького. Оскільки функції реєстрового війська були дещо іншими, ніж Січового, аж до того, що поляки неодноразово намагалися використувати його як поскромнювача Війська Січового, то нема нічого дивного в тому, що кожне військо мало свого гетьмана (старшого). Січовики ставилися до того з жалем, але й з певним розумінням. Під час повстань реєстрівці в більшості своїй приєднувалися до січовиків і гетьман був на ту пору лише один. Січовий. Поза тим, впродовж усього часу Січ бажала повернути колишню єдність війська та мати єдиного старшого. Саме про це писав у своєму листі до реєстрової Ради і Павло Михайлович 16 червня 1637 року:

«А ще краще і корисніше було б, якби одно було у нас товариство, одно військо і один провідник, а не два! Разом пробували б при скарбі військовим, брат з братом, в боях божій, чесноті й вірі, один одного шануючи, так як попередники наші жили, ворогів своїх не тішачи, а під ноги топчучи» (М. Грушевський. Історія України-Руси).

Звинувачення Павла Бута в кар'єризмі є нікчемним вже хоч би тому, що він вже був гетьманом, мав найвищу військову владу. Інша річ, що, починаючи повстання, він жодним чином не міг допустити двовладдя в Україні, тим більше, що обрання реєстровою старшиною на гетьмана Сави Кононовича, який зрадив свого попередника, зрадив козацтво, ігноруючи його інтереси та позиціонує себе вірним слугою польської корони, неминуче призвело б до внутрішнього протистояння.

Але хіба може недовчений автор навести мені хоч би рядок, де Павло Бут заявляв би, що бажає очолити реєстрове військо? Жодних подібних заяв не було і не могло бути. Навпаки, в цьому питанні він стояв за те, аби військо було єдиним і саме Січовим. Він не лише прямо й недвозначно писав про це, а й чинив саме так, як декларував. Якщо недовченому привиділось щось інше, скажімо, в єдиному відомому нам листі до Станіслава Конєцпольського, писаного восени 1637 року, то йому треба ще вчитися й вчитися, бо на відміну від нього старий гетьман абсолютно однозначно розглядав той лист, як намагання виграти час. Хіба недовченому нічого не говорить згадка Павла Бута про Кам'яницю та Сокола в тому листі? Щоб зрозуміти глибинні причини того, чому Павло Бут ніколи не ставив собі за мету стати старшим реєстру, треба знати його не лише в короткому проміжку 1635-1637 років і не виключно зі слів капелана війська карателів Шимона Окозького.

Таким чином, про жодний кар'єризм не йшлося, бо гетьман Війська Запорозького Низового був більше військовим вождем, першим серед рівних. Карлуватим від науки, можливо, невідомо, що запорозькі гетьмани ніколи не були призначеннями, що січовики, бувало, міняли їх, як рукавички, часто, не раз на рік, не прощаючи навіть підозри в зраді, когось топили лише за спробу присвоїти кілька золотих — читайте, хоч би того ж Боплана!

(Продовження буде)

с. Міжводне,
Чорноморський район, АР Крим

Павлюк (Бут) Павло Михайлович (рік народження невідомий — 1638) — гетьман нерестрового запорозького козацтва, керівник селянсько-козацького повстання в Україні 1637 р.

топтав Україну. Хіба я воював з ними через те, що вони ігнорували мої права і привілеї? Я воював з ними, бо вони намагалися, відібравши мою землю, мій світ, зробити з мене покірне бидло, раба.

«Саме через це я вважаю, що таке потрактування головної причини, та ще й спроба звести все до усобиць всередині козацтва, пояснити все кар'єризмом Павла Михайловича Бута є неспростовним свідченням того сумного факту, що інтелектуальний рівень певного кандидата історичних наук межує з інтелектуальним рівнем дошового черв'яка, свідченням перебування вітчизняної історичної науки в глибокій кризі. «There's something rotten in the state of Denmark», сказав би пан Шекспір...»

Називаючи боротьбу за владу між старшиною однією з причин повстання 1637 року, зводячи все до кар'єризму Павла Бута, недовчений кандидат наук прямо заявляє про свою абсолютну некомпетентність у справі, за яку взявся. Лише тотальним нерозумінням структури українського козацтва тих часів, незнанням процесів та тенденцій всередині того стану можна пояснити подібне твердження. Це — в

ЧИ ЛЕГКО БУТИ МОЛОДИМ?

Як допомогти сучасній молоді, зокрема, в пошуках свого місця у житті, коли сама молодіжними пошуками не дуже переймається? Поговорити про це зібрався зацікавлений люди за «круглим столом» у стінах сімферопольського міськвиконкому. Зустріч відбулася в рамках проекту «Живи, допомагаючи іншим», а організатором її став комітет з питань розвитку молоді і сім'ї, культури, науки, дитинства і туризму Громадської ради при виконавчому комітеті Сімферопольської міської ради, тобто громадські активісти, не обтяжені службовими портфелями та інстинктом видавати бажане за дійсне.

Розпочала розмову ведуча заходу Ірина Володимирівна Берестовенко, голова цього комітету, а водночас і голова правління благодійної організації «Процвітаючий Крим». Вона повідомила, що такий захід проводиться вперше, і викликаний він безцілним життям молодих людей, які в результаті відсутності чітких життєвих орієнтирів і устремління потрапляють в трясовину проституції, наркоманії, алкоголізму або ж поринають у віртуальне життя, стаючи комп'ютерозалежними. А від цього всього лише крок до злочинності, СНІДу і взагалі втраченого життя в переносному, а то і прямому смислі слова.

Пані Ірина навила приклад, згідно з яким у Японії було проведено спостереження за 43 тисячами людей віком від 40 до 79 років, лише 5% з яких заявили, що не бачать мети свого життя. Саме в цій групі смертність стала в півтора рази вищою, ніж серед інших. Хоча цілком вірогідно, що про відсутність мети заявляли найстаріші та обтяжені смертельними хворобами люди. Та висновок було зроблено, звичайно ж, на користь цілеспрямованих і оптимістично налаштованих учасників експерименту. Бо і без японських досліджень зрозуміло, що успіхи в досягненні мети є великим стимулом і для психологічного стану, і для функціонування всього організму як єдиного цілого. Й навпаки: страх, розгубленість, невпевненість, апатія спричиняють психосоматичні розлади.

Про непристосованість молоді до життя говорив і Євген Юрійович Сидоров, заступник директора сімферопольського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Центр тримає зв'язок з навчальними закладами, з молоддю, що потрапила в складні життєві ситуації, себто сиротами, умовно засудженими тощо.

Розмова перекинулася на створення телефону довіри для молоді при міськвиконкомі. Років 10 тому подібний телефон працював при комітеті у справах сім'ї та молоді, але дзвінки приймали непрофесіонали, просто люди з вулиці, тому така «підтримка» в скрутний момент могла лише зашкодити людині. Схоже, це питання залишається

відкритим і сьогодні. Начальник відділу управління у справах сім'ї і молоді Олена Георгіївна Соколова розповіла про роль нещодавно запровадженого інституту соціальних працівників, що відстежують ситуації в неблагополучних сім'ях, і порівняла їх з дільничними міліціонерами.

Та чи не найбільше цікавої інформації накопичилося у методиста з виховної роботи Сімферопольського міського методичного центру Галини Віталіївни Радіонової, яка розповіла про ті численні програми, що застосовуються працівниками центру: виховання патріотичне, художньо-естетичне, екологічне, а також толерантності та вміння знайти своє місце у світі, — це лише дещо з названого нею. Втім, коли дійшла справа до прикладів і жінка назвала сімферопольську школу № 13 як зразок православного і сімейного виховання, я вже перестала її слухати. Бо саме викладач основ православної культури цієї школи викинув сусідську кицьку з вікна четвертого поверху на очух у своєї малолітньої доньки-школярки й спровокував тим самим біжку із захисником кицьки — молодим хлопцем. Тож слова про «культуру добросусідства» та «моральне здоров'я» вже пролетіли мимо мене.

Проте не здивувалася, коли один із присутніх запитав, чи виховується у дітей толерантність до сексуальних меншин, бо це було саме в руслі моїх вражень від «православного» вчителя, що посів, до речі, третє місце в міському конкурсі «Вчитель року — 2012» серед викладачів свого предмета.

Чи не тому стільки хороших і правильних слів не проростають добрими плодами, що підлітки бачать зовсім інший приклад і, втікаючи від неправди, потрапляють в пута не менш небезпечних пороків?

Бо якщо послухати присутніх, то молоді нібито не залишається поза увагою громади, та лише 7 відсотків юні бере активну участь у громадському

житті. Інші не шукають на сайті міськвиконкому програму «Молодий Сімферополь», а безбарвно витрачають кращі роки свого життя. Із 360 тисяч мешканців Сімферополя майже 99 тисяч — люди молоді, віком до 35 років, і те, якими вони є, суттєво відбивається на стані всього суспільства.

А хто вже дихає їм у потилицю? Про дітлахів та їхнє здоров'я розповідає заступник головного лікаря ТМО по дитинству Олена Іванівна Ресенчук:

— Тенденція до збільшення кількості дітей-інвалідів дедалі зростає. Якщо порівняти навіть з 2010 роком, то їхня кількість збільшилась на 132 дитини. 50% вад — вроджені, які не можливо було встановити під час вагітності. Зростає кількість дітей, хворих на синдром Дауна. І якщо за кордоном цим дітям приділяється дуже багато уваги, то у нас їхнім здоров'ям і розвитком ніхто не займається. 60% серед інвалідів — діти, хворі на ДЦП. 10% страждає патологіями ендокринної системи, і переважно це цукровий діабет. Зростає кількість смертельно небезпечних хвороб, і серед підлітків спостерігається та ж сама картина. Хворі діти потребують не тільки лікування, реабілітації, але і спілкування.

До речі, це здебільшого синочки і донечки тієї ж самої молоді, для якої народження дитини — не заповітна мета, а побічний ефект від розгульного беззмістовного життя, малюки, які зачиналися у стані алкогольного сп'яніння. Бо, як було повідомлено, за рівнем молодіжного алкоголізму Україна посідає перше місце у світі.

Одним із ефективних методів щодо підвищення самоповаги і осмислення значущості власного життя, на думку присутніх, є участь молоді в благодійних акціях, коли вона переймається, зокрема, збором коштів на порятунок хворих і починає усвідомлювати, яким безцінним даром є те, що вчора здавалося нудними набридими буднями. Ленера Меметова, яка представляла фонд Анаполія та Юлії Романюк «Я хочу жити», розповіла про дітей, котрі потребують коштовної медичної допомоги, іноді за кордоном, і про те, яку неоцінену допомогу надають їм у цьому юні волонтери. Вони організували бла-

годійні спектаклі, збираючи зірок найвідоміших талант-шоу, проводили спектаклі у школах власними силами.

А член благодійної організації «Процвітаючий Крим» Сергій Миколайович Папанов має намір повертати молоді до змістовного осмисленого життя граючись, з допомогою квест-клубу. Ігри ці ненав'язливо виховуватимуть саме ті якості, яких сьогодні так бракує молодим. Адже вони майже не читають, і, за словами пана Сергія, в їхньому розумінні, приміром, Безухов — це чоловік, який не має вух. У клубі юні збагачуватимуться в ігровій формі знаннями, розвиватимуть творчі здібності, особливо якщо когось цікавить сцена, бо за професією Сергій Миколайович — артист.

Учасники «круглого столу» вирішили продовжувати подібні зібрання й надалі. І хоча це, звичайно, краще, ніж нічого, та вирішити щось кардинально можна лише запроваджуючи у суспільстві здорову мораль, побудовану на одвічних беззаперечних цінностях. Бо і 7% громадські активних молодих людей — теж під питанням. Щойно по «Інтеру» «рекламували» 25-річного мера, який рік тому спробував згвалтувати і вбив жінку. І увесь цей рік він не виснажував себе муками Раскольниковова, що вкоротив віку бабусі-процентщиці, а їв, пив, жирував і тримав людей у страху. А в країні, де таке можливо, не варто покладати особливих надій на квест-клуби, бо для них є надто потужна виховна альтернатива.

І недаремно ж сьогодні «бабусині казки» про те, що треба бути слухняними, стараними і добре вчитися, викликають у молоді тільки роздратування. Чула неодноразово, востаннє — на цьогорічному випускному дзвоніку від класної керівниці, що двічкірки та розбишки досягають в житті більшого, ніж зразкові учні. Тому і доводиться декому з колишніх відмінників та червонодипломників мити в їхніх офісах підлогу — адже тут більше платять. А потім як господар, так і прибиральниця зазирають в чарку. Хтось — «із жиру», а хтось — «з горя». Ось і спробуй за таких умов сформувати правильні ціннісні орієнтири, про які б не довелось потім пошкодувати!

Тамара СОЛОВЕЙ

ТИМ ЧАСОМ...

Згідно з офіційною статистикою, впродовж років незалежності України за кордон виїхало 2,7 млн. громадян. Про це повідомила головний науковий співробітник Національного інституту стратегічних досліджень Олена Малиновська під час конференції в рамках проекту «Ефективне управління трудовою міграцією та її кваліфікаційними аспектами».

«Упродовж років незалежності, за даними нашої офіційної статистики, за кордон виїхало 2,7 мільйона осіб, з яких близько 2 мільйонів — у країні СНД та понад 700 тисяч — в інші країни світу. Проте перепис населення, що проводився у 2001 році, показав, що дійсні міграційні втрати були у 1,7 рази більші за ті, що були зафіксовані офіційною статистикою», — зазначила О. Малиновська.

За її словами, першочерговою причиною міграції українців залишається економічна нестабільність. «Про причини еміграції українців говорити зайве, може лише навести співвідношення середньої заробітної плати. У 2010 році середня заробітна плата в Україні становила 4% заробітної плати в Німеччині, 6% — в Італії, 7% — в Іспанії, 20% — у Польщі та Росії. Коментарів ці дані не потребують», — додала О. Малиновська.

«ПРО СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ»

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ (КОРОТКИЙ ВИКЛАД)

(Продовження. Поч. у № 17-19)

Найбільшими серед протестантських релігійних спільнот є згромадження євангельських християн-баптистів, що нараховує 3 094 осередки або 29,1% від загальної кількості протестантських громад України.

Найвпливовішим та найчисленнішим протестантським згромадженням залишається Всеукраїнський союз об'єднань євангельських християн-баптистів (ВСО ЄХБ), який на початок 2013 року нараховує 2 749 релігійних організацій, або 25,9% протестантських організацій, або 7,4% релігійних організацій держави. Церква практично завершила розбудову своєї мережі. Так, структура ВСО ЄХБ, яка на початок 2009 р. нараховувала 2 550 одиниць, за останні 4 роки зросла на 199 одиниць, а у 2012 році — на 10 одиниць або 0,4%, що є меншим від загальнодержавного (1,4%) показника приросту за 2012 р. Релігійні структури ВСО ЄХБ діють у всіх областях держави і розподілені по її території досить рівномірно. Так, найбільше громад ВСО ЄХБ діє у Черкаській (187), Чернівецькій (167), Хмельницькій (166), Київській (160), Вінницькій (155), Одеській (154), Донецькій (139),

Запорізькій (132), Волинській (128), Рівненській (120) областях. Нині ВСО ЄХБ має у своєму складі 1 центр, 26 обласних управлінських структур, 2 583 релігійні громади (3 124 священнослужителі, в т.ч. 20 іноземців), 96 місій, 2 братства, 41 духовний навчальний заклад (6 902 слухачі). Основи віровчення викладаються у 1 511 недільних школах. Діяльність громади висвітлюється у 13 періодичних релігійних виданнях.

В Україні діють також релігійні організації колишньої Ради церков євангельських християн-баптистів (54) та інші баптистські організації (636).

Другою за кількістю протестантських громад є спільнота прихильників віровчення п'ятидесятників, що нараховує 2 951 осередок або 27,8% від загальної кількості протестантських громад України.

Найбільшу кількість п'ятидесятників об'єднує Всеукраїнський союз церков християн віри євангельської — п'ятидесятників (ВСЦ ХВЕП). Сьогодні ВСЦ ХВЕП нараховує у своєму складі 1 745 релігійних організацій, що становить 16,4% протестантських громад або 4,7% загальнодержавної релігійної мережі. Структура ВСЦ ХВЕП, яка на початок 2009 р. нараховувала 1 555 одиниць, за останні 4 роки зросла на 190 одиниць, а у 2012 році — на 123 одиниць або 7,0%, що є вищим від загальнодержавного (1,4%) показника приросту за 2012 рік. У 2013 році основна кількість релігійних організацій ВСЦ ХВЕП діє на заході держави, зокрема, у Рівненській (269), Волинській (198), Тернопільській (109), Чернівецькій (103), Львівській (102), Хмельницькій (68) областях. Структуру ВСЦ ХВЕП складають 1 центр, 27 обласних управлінь, 1 643 громади віруючих (2 387 священнослужителів, у т.ч. 11 іноземців), 54 місії, 2 братства, 17 духовних навчальних закладів (916 слухачів), 1 085 недільних шкіл.

Діяльність громади висвітлюють 24 періодичних видання.

На території держави діють також інші п'ятидесятницькі згромадження, зокрема, Союз вільних церков християн євангельської віри (204), Церква євангельських християн в дусі апостолів в Україні (22), релігійні організації Союзу Церкви Божої України (95), релігійні організації центру Божої церкви християн віри євангельської в Україні (в пророцтвах) (147), Український центр об'єднаної церкви християн віри євангельської (193), інші організації християн віри євангельської (548).

Сталою залишається кількість релігійних структур Української уніонної конференції церкви адвентистів сьомого дня (АСД). На початок 2013 року АСД, як і на початок 2012 року, нараховує в Україні 1 080 релігійних організацій, що становить 10,2% протестантських громад або 2,9% від всієї загальнодержавної мережі. Структура АСД, яка на початок 2009 року нараховувала 1 087 одиниць, за останні 4 роки зросла на 7 одиниць, а у 2012 році — не змінилась (загальнодержавний приріст 1,4%). Найбільша кількість громад АСД діє у Північно-Центральному регіоні, тоді як у Західному та Південно-Східному регіонах їхня концентрація практично рівна: Вінницька (101), Чернівецька (99), Черкаська (75), Закарпатська (53), Київська (53), Донецька (49), Полтавська (48), Дніпропетровська (47), Одеська (47), Волинська (46), Хмельницька (43) області. АСД має у своєму складі 1 центр, 9 регіональних управлінь, 1 061 громаду (1 179 священнослужителів), 3 місії, 1 братство, 4 духовні навчальні заклади (308 слухачів), 728 недільних шкіл. Діяльність громади висвітлюють 10 періодичних видань.

В Україні діє також інше нечисленне згромадження Церкви адвентистів сьомого дня реформацийного руху (44).

(Продовження буде)

МЕТОД ДЖИГСОУ НА УРОКАХ

Нові технології — це унікальна можливість відійти від шаблону, це ніби чистий ковток повітря.

Г. Токмань

Метою школи XXI століття є формування індивіда, здатного вийти за межі отриманих знань, відкритого до інновацій, саморозвитку та безперервної освіти протягом усього життя.

Сучасні освітні програми креативного навчання ставлять на перший план не передачу учням готового соціального досвіду, а підготовку їх до самостійного здобування знань та творчої праці в будь-якій сфері людської діяльності.

Потребою нашого часу є творчий учитель, котрий ґрунтовно володіє знаннями традиційної методики, творчо використовує їх, удосконалює й оновлює методи викладання, розвиває в учнів різні креативні якості. На допомогу вчителю приходять нові технології, спрямовані на індивіда в колективі, бо неординарність виявляється саме на тлі звичайного. Таким чином, у методиці, як і в кожній творчій діяльності людини, діалектично поєднуються категорії нового і старого, нормативного і новаторського. Як учитель-словесник відстежую процес формування непересічної особистості через джигсоу — вивчення інформації з подальшим складанням схеми або проекту і презентацією його перед учнями. Це спільний пошук кращих рішень життєво важливих завдань, який супроводжується організацією, задумом, виконанням, оцінкою.

Зацікавилася я цим методом нещодавно, і маю вже деякі результати, які представила на районному

семінарі вчителів української мови та літератури, що пройшов 17 квітня на базі Нижньогірської ЗОШ I-III ступенів № 2. Такі постійно діючі семінари дають можливість учителям ознайомлюватися з переліком педагогічним досвідом роботи колег; обговорювати новинки методичної літератури; опрацьовувати методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України та Криму; духовно збагачуватися і, нарешті, просто спілкуватися за «круглим столом».

Урок проводила в 10 класі філологічного профілю, оскільки вважаю, що саме такі класи — поле для творчої діяльності учнів. Основою цієї творчості мають виступати життєві пріоритети, спрямовані на формування найкращих якостей людини нової генерації: самореалізація, самовдосконалення, критичне мислення, самостійне здобуття знань і результат.

Тема уроку, який я проводила, — «Леся Українка. Драма-феєрія «Лісова пісня». Фольклорно-міфологічна основа твору». Заздалегідь учні отримали домашнє завдання: опрацьовувати текст драми, статті підручника і додаткову літературу. На основі отриманих знань представили результати у вигляді джигсоу — медіа-презентації, буклету, проекту, схеми, таблиці й інше. Однією з умов проведення джигсоу є робота в групах, парах, спрямована на індивіда в колективі. Так неординарність виявляється саме на тлі звичайного. Місія вчителя полягає в тому, щоб спрямувати роботу учнів, бути для них координатором, помічником, діагностом, співавтором і диригентом.

Метою даного уроку є: дослідити фольклорно-міфологічну основу драми-феєрії «Лісова пісня»; закріпити поняття про художні образи та їхню символічність; виховувати відчуття краси, добра, дбайливого ставлення до природи; удосконалювати навички створювати мультимедійні презентації; виховувати прагнення до творчої самореалізації особистості, почуття прекрасного; дбайливого ставлення до природи.

Творчість Лесі Українки — якісно новий етап у розвитку української драматургії. За ідейно-художніми якостями, за рівнем мистецької досконалості вона є одним із найвагоміших здобутків всесвітньої драматургії. Виняткове місце у творчості Лесі Українки, як і в усій українській літературі початку XX ст., посідає «Лісова пісня».

Це — прекрасна казка про любов і зраду, про силу лісову та водяну. Вона приваблює людей глибоким філософським змістом, заклик до гармонії буття, до миру з власною душею.

Звернувшись до вічного невичерпного джерела — фольклору рідного краю, Леся Українка сгинула верховин драматичного мистецтва, написавши драму-феєрію. Це нечувана сила й краса, «гімн вільній людині».

Першими виступали Волокітина Катерина та Абібуллаєва Ельвіна, які представили джигсоу — презентацію з використанням методу «Брунькування» на тему: «Історія написання твору. Фольклорно-міфологічна основа сюжету драми-феєрії «Лісова пісня». Слайди презентації були яскраво оформлені українськими орнаментами, влуч-

но підібрані ілюстрації на тему. Цікаво було учням послухати про міфологічних істот, про яких Леся Українка багато чула в дитинстві: Вовкулака, Лісовик, Перелесник, Мавка, Потерчата... А як гарно, правильно звучала мова Ельвіни, що представляла проект! Воно і не дивно, бо учениця є учасницею кількох районних сесій МАН «Шукач». Вміє і знає, як поводити себе під час виступу. У кінці презентації дівчата провели перевірку роботи: на краще знання змісту драми-феєрії, зробили висновки.

«Лісову пісню» не можна ні читати, ні осмислювати похапцем, бо десь на узбіччі залишаються непоміченими справжні золоті розсипи. Хочеться, щоб цей твір не лише збагатив кожного духовно, а й спонукав замислитись над людськими цінностями і своїм життям. Через вчинки образів, їхню мову проявляється неповторний стиль поетеси.

Наступними були виступи Дробот Олександри та Ігнатенка Олексія з темою медіа-презентації «Символічність образів у драми-феєрії «Лісова пісня». Серйозна тема дослідження, але учні впоралися із завданням: охарактеризували образи, підібрали цитати, пояснили їх. Це найбільш цікава робота, бо не всі вихованці знають символічність тих же дерев, міфічних істот, про яких ми чуємо з дитинства. Слайди оформлені відповідно до теми, підібрані чудові волинські пейзажі, також використали й анімацію. На закінчення учні провели перевірку «Впізнай героя драми за цитатою» і зробили висновок: образом Мавки письменниця утвердила думку, що людина — творець краси!

Ще одна презентація на тему «Природа і людина в драмі», яку створили Калюшик Дар'я та Андропова Ірина. Природа в «Лісовій пісні» вічна в повторенні щорічного кола — від весняного пробудження до зимового замирання. Її зміни віддзеркалюють зміну почуттів героїв.

Образи твору немовби утворюють два табори, що протистоять одне одному. Одні — природні (Мавка, Лісовик, дядько Лев), інші протистоять природі (мати Лукашева, Килина). Для матері Лукаша і Килини природа є засобом споживання, задоволення власних потреб. Облаштовуючи свій побут, вони нищать гармонію, красу навколо себе.

У лісі для Мавки існує безліч табу, зокрема заборона нищити живі рослини. Тому лісова дівчина перебуває у повній гармонії з природою, для неї робота — не повинність

невільника, а естетична насолода, творення «красивого і корисного», розумне втручання у природу. Учениці підібрали влучні цитати для підтвердження своїх висновків. Людина повинна бути гостем у природі, а не господарем, бо дає людині відраду, спокій, відчуття гармонії життя. На завершення виступу Дар'я провела з учнями вікторину «Хто і про кого говорять?».

Безсмертна лісова царівна виходить переможницею в боротьбі за «цвіт душі» коханого. У кінці твору вона спалахує красою та з'являється перед хлопцем.

Учні Цопіна Дарина і Лахін Владислав розіграли інсценівку — останній монолог Мавки на фоні відеоматеріалу. Звучала чарівна мелодія сопілки, яка нікого не залишила байдужим. На цьому урок було завершено. Мета досягнута: учні вміють ясно, чітко, грамотно висловлювати свої думки, доводити, аргументувати їх; удосконалюють вміння та навички створювати мультимедійні презентації; створюють власні моделі цінностей. Можливо, в майбутньому буде існувати гармонія людського буття й природи. І тоді драма набуде нового звучання і не буде вже ні драмою-казкою, ні драмою-феєрією, а буде драмою-піснею чи філософською драматичною поемою. Сподіваюсь, що «Лісова пісня» буде цікава молоді і через багато років.

Я вважаю, що використання методу джигсоу на уроках активізує внутрішній потенціал особистості, який сприятиме вдосконаленню безпосередньо її й суспільства.

Світлана МИРОНЮК,
вчителька української мови та літератури Нижньогірської ЗОШ I-III ступенів № 2

СЛОВО ПРО ВЧИТЕЛЬКУ

У 1978 році за направленням Сакського відділу освіти приїхала працювати вчителем початкових класів в Уютненську школу № 8 (тепер школа-гімназія) Віра Іванівна Гальченко разом з чоловіком Геннадієм Павловичем і малолітнім сином Євгеном.

За короткий період навчання першокласників вона показала свої професійні знан-

ня і навички. Особливий дар у Віри Іванівни в тім, що, даючи дітям знання, вона зацікавлює їх у набутті нових знань і відкриттів. За 35 років своєї праці вчителем початкових класів Віра Іванівна одержала високе звання «Заслужений вчитель АРК».

Я знаю її як справжнього вчителя-новатора, що засто-

совує новітні педагогічні підходи, сучасно мислячого і грамотного. Потрібно віддавати багато сил, енергії, терпіння і любові для того, щоб впоратися з цілим класом, зробити свій урок цікавим, змістовним і зрозумілим.

У ній захоплює все: дивовижна енергія, невичерпна і водночас різнобічна ерудиція, душевне тепло та добро-

зичливість, з якою вона ставиться до людей. Її випускний 4-А клас — найспівучіший у школі. Половина учнів (а їх 30) навчається музиці в школі мистецтв. У лютому я проводив у цьому класі музичну виховну годину, присвячену відомому композитору, музиканту Аркадію Островському. За свою багатолітню працю музичного працівника я не зустрічав такого обдарованого класу. В цьому, насамперед, велика

заслуга Віри Іванівни, у якій чудовий голос і яка знає багато пісень. Вчителька була і є активним учасником Будинку культури села, ведучою концертів і тематичних заходів та вечорів.

У 1970-1980 роки в нашому селі знаходився літній піонерський табір «Сяйво Півночі», де відпочивали діти з міста Уренгоя. Віра Іванівна працювала там влітку старшим вихователем. Є ще одне в неї зацікавлення — об'єднувати серця самотніх людей. Разом зі своїм чоловіком Геннадієм Павловичем створила вона в Євпаторії клуб знайомств «Надія». Завдяки їм багато самотніх людей знайшли своє сімейне щастя.

Нещодавно з нашої розмови я довідався, що Віра Іванівна випускає цього року свій останній клас. Нелегка багаторічна педагогічна праця і солідний вік (16 серпня їй виповниться 66 років) дають їй право попроситись з улюбленою роботою. На моє запитання: «А що будеш робити вдома?» — вчителька відповіла: «Буду ходити у реабілітаційний центр «Зіронь-

ка», разом з пенсіонерами братиму участь в художній самодіяльності та різних культурно-освітніх і виховних заходах». Ось така вона, з таким оптимістичним настроєм планує своє майбутнє. Через «Кримську світлицю» я хочу побажати Вірі Іванівні міцного здоров'я, завжди бути такою енергійною, доброю, з відкритими душою і серцем, якою я знаю її 35 років.

Борис КОЛОТЮК,
ветеран педагогічної праці
с. Уютне Сакського району
АР Крим

Малюнок Христі Михайличенко

СЯЄ СОНЦЕ ЗОЛОТЕ, ЛІТО В ГОСТІ ДО НАС ЙДЕ!

ВІРШІ ПРО ЛІТО УЧНІВ 2–Б КЛАСУ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ М. СІМФЕРОПОЛЯ

Сяє сонце золоте!
Літо в гості до нас йде,
Привітаєм ми його,
Щоб все в світі розцвіло!
Даша МОШУЛ

Літо усміхається,
Сонечком торкається,
Квіти всім дарує,
Фруктами годує.
Довго ми чекали
Сонця і тепла.
Ось вона настала
Чарівна пора!
Артем ОДАЙСЬКИЙ

Незабаром буде літо,
Сонце, море, табори!
Прощайте, шкільні друзі,
До осінньої пори!
Микита ОЛЬХОВСЬКИЙ

Літо — літечко літа
Ластівкою легкокрилою.
Легким легнем луна —
Ласкаве летіння:
Луки, лози, ліхтарі
Линуть ликом літнім.
Любоккраєм лється літо —
Легідним, любимим!
Христя МИХАЙЛИЧЕНКО

Літо, спека на дворі,
Сонце ясно сяє.
Пташенята на зорі
Пісеньки співають.

У зеленому садку
Вишні червоніють,
А на березі ставка
Верби зеленіють.

Літо — чарівна пора!
Всім воно всіміхається
І танцює дівтора,
Щастя розлітається.
Тетяна КАРПЕНКО

Щедре, тепле літечко
у дворі
Дарувало квіточки дівторі.
Набирало ягідок
смачних —
Вишеньок, черешеньок
запашних.
Ласували дітки залюбки
І співали радісно пісні.
Діана ІВАНОВА

Коли жарко так, як влітку,
Всі на море їдуть швидко.
Там усі купаються,
А діти посміхаються!
Амалія ТОНОЯН

А МЛИНЦЯМ ВЖЕ БІЛЬШЕ ТИСЯЧІ РОКІВ...

Шість днів панувало в нашій школі українське слово. Воно й не дивно: був тиждень української мови і літератури. Це дійство з учнями підготували вчителі В. Г. Латанський та О. О. Яльчі. До цього заходу готувалися всі класи. Була цікава конкурсна програма. Як зауважив Василь Григорович Латанський, у багатьох учнів він побачив справжню українську душу та таланти.

Читці зачаровували декламацією віршів Тараса Шевченка, Івана Франка, Ліни Костенко та інших поетів, заворожували українським одягом, котрий носили наші предки у давнину. Слухаючи прекрасні

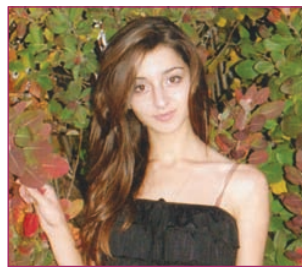
поезії, я теж проймалась патріотизмом та любов'ю до України.

А в конкурсі українських страв взяли участь учні від п'ятого до одинадцятого класів. Ще довго аромат від смачнющих страв розносився по всій школі. Були представлені також і десерти, наприклад, млинці. А чи знаєте, що млинцям вже більше тисячі років? Вони з'явилися на світ задовго до російських «блинов»...

Надовго закарбується не тільки в мої пам'яті це

свято українського слова і національної кухні.

Айше КЕМАЛОВА,
випускниця Прудівської ЗОШ І-ІІІ ст.
Советський район
АР Крим

ВЕСНЯНІ МАНДРИ ОКРУТИ КРИМ,

АБО «ЯК КРИМСЬКІ ПЛАСТУНИ НА ЗУСТРІЧ ДРУЗІВ ХОДИЛИ»

Уже протягом 20 років у Криму навесні проходить Джемборі Асоціації скаутів України «Зустріч друзів». А для кримського осередку стає доброю традицією долучатися до даної події. Цього року пластуни станиць Сімферополь, Севастополь, Красноперекопськ і Бахчисарай з першотравневим настроєм вирушили назустріч новим знайомствам, пригодам і випробуванням.

Джемборі проходило в мальовничому куточку Криму — урочищі Су-Учхан, тому, зрозуміло, нам на місці не сиділося. Але пластуни не відставали й від загальної програми. На стартовому кемпфайері (ватрі) Марина Атрохова прочитала власний вірш, а Микола Яриновський запалив усіх «запуском ракети» й популярними серед пластунів піснями. Наступного дня на відкритті ми гідно звітували коменданту українською мовою (єдина з усіх команд). Також взяли участь у грі «Твій вибір», де показали хоч і не призові, але добрі результати. Проте в нічному змаганні «Ключовий момент» одна з представлених Пластом команд посіла друге місце серед вісімнадцяти скаутських команд! Не можна не згадати й про конкурс «Звичайний обід», в якому наші кулінари (зверніть увагу, що Расулу Ладі — наймолодшому й найактивнішому з них — усього 8 років!) вразили журі сучасною інтерпретацією звичайних страв. Якщо і ви хочете скуштувати, приїздіть до нас на табори!

порівняно з Червоною вона набагато менша, та це не зменшило нашої допитливості. Подолавши тридцять метрів темряви, багною й прохолодною водою, нарешті побачили озерце чистої гірської води.

Пам'ятаючи четверту точку пластового закону, ми намагалися заощадити час і на гутірки. Наймолодші пластуни повторювали точки пластового закону й вчилися в'язати вузли, ну а співи, звичайно, захопили всіх — незважаючи ні на вік, ні на досвід пластування.

Не забули пластуни й про свято Великодня, що мало відбутися за кілька днів. Майстерня з писанкарства захопила всіх — і малих, і дорослих — та закінчилася яскравою виставкою. Ох і складно було журі визначити переможців! Отже, переможцями й володарями солодких призів стали Віка Гасан, Дмитро Полозов і Марина Атрохова.

На жаль, 4 травня ми мали залишити Джемборі, яке тривало ще два дні. Але міне рік, і ми знову повернемося на «Зустріч друзів» для нових перемог. Тож запрошуємо наступного року всіх бажаючих пластунів приєднатися до цього заходу. Це хороший шанс презентувати Пласт й насолодитися красою кримської природи!

Свєнґія АТРОХОВА,
Андрій ІВАНЮК

ПОСВЯЧЕННЯ В ЕКСКУРСОВОДИ

У Сонячнодолинській загальноосвітній школі одинадятикласники посвятили учнів п'ятого класу в екскурсоводи шкільного етнографічного музею. Захід дуже цікавий. Почалося все з екскурсії. Учні сьомого класу цікаво і доступно пояснили походження п'яти експозицій. Присутні дізналися про звичаї і традиції українців, росіян, кримських татар, греків і кримчаків, ознайомилися з предметами побуту, народними піснями. Експонати до музею почали збирати більше двадцяти років тому, тож маленьким екскурсоводам слід відповідально поставитися до гордості Сонячнодолинської школи. Були й зворушливі моменти, коли випускники на

прошання зі своїм почесним званням отримали диск з власною екскурсією та колаж на пам'ять про музей, а класний керівник — Тетяна Семенівна Волченкова — подарувала їм власний вірш. Учні одинадцятого класу наостанок сказали важливі слова малюкам і подарували їм бейджі з фотографією кожного п'ятикласника. Заступником керівника музею обрана Бєляєва Єлизавета. Маленькі екскурсоводи дуже раді своєму новому званню і запрошують всіх на екскурсію до шкільного етнографічного музею!

Світлана ПРОСКУРІНА,
учениця 11 класу,
член МАЛІЖ Сонячнодолинської школи

Окрім змагань та ігор, запланованих організаторами злету, ми встигали реалізувати й власні проекти. Так, у наші плани входила розвідка місцевості, в результаті якої ми відвідали водоспад Су-Учхан і не лише помилувалися витвором природи, а й провели водні процедури (кажуть, що ця вода має лікувальні й навіть омолоджувальні властивості). Через те, що у славнозвісній Червоній печері вхід тимчасово був заборонений, ми знайшли іншу — з романтичною назвою «Альшина вода». І хоч

**«СВІТЛИЦЮ» ЧИТАЙТЕ —
НОУТБУК ВИГРАВАЙТЕ!**

Шановні «світличани»! Ми продовжуємо наш газетний мовно-літературно-історично-пісенно-комп'ютерний конкурс, ГОЛОВНИЙ ПРИЗ ЯКОГО — НОУТБУК! Добре відомий читачам з минулого турніру сімферопольцев Василь Степанович Стефанюк (на фото вгорі) вже зробив свій внесок до призового фонду і закликає однодумців підтримати його, щоб можна було відзначити не лише переможця, але й призерів конкурсу. Спонсорів запрошуємо до конструктивного діалогу за тел. (067) 650-14-22, (050) 957-84-40, а читачам пропонуємо наступні конкурсні завдання. (Нагадуємо, що взяти участь у конкурсі і виграти ноутбук має шанс КОЖЕН передплатник нашої газети — ні вікових, ні будь-яких інших обмежень нема!)

Отже, ПЕРШЕ ЗАВДАННЯ:
— Хто автор надрукованого нижче поетичного заклик передплатувати «Кримську світлицю»? — Коли він був опублікований? — На якій сторінці? — Яке за номером «чорне» попередження владі про проблеми «Світлиці» надруковане на її 1-й сторінці? — Хто на той момент був міністром культури України? За кожну правильну відповідь буде нараховано 1 очко (усього 5). (Підказка тим, хто «Світлицю» читає недавно: на наше газетне 20-річчя ми передали до бібліотеки ім. І. Франка у Сімферополі підшивки газет з 1999 року...)

ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ»!
Зі «Світлицею» вам веселіше в Криму буде жити! Від «Світлиці» у вас будуть світлі і радісні лиця, Рідне слово в душі оживе, розцвіте, забринить! Зі «Світлицею» ви — і щедріші, й духовно багаті! І відчуєте, як Україна стає на крило.

ДРУГЕ ЗАВДАННЯ:
Хто зображений на цьому плакаті? (5 балів за правильну відповідь!)

ТРЕТЄ ЗАВДАННЯ: Кілька років тому це фото вже прикрашало «Кримську світлицю», тому для читачів зі стажем це запитання не буде надто складним. Отже, як звать цю україночку і чим прославилася вона у нашій газеті? (5 балів за правильну відповідь!)

Хай «Світлиця» заходить у кожен світлицю і хату, В кожне селище, місто, В найдаліше сільце і село. Дорогі земляки! Передплатуйте «Кримську світлицю»! Це ж для вас рідне слово в газеті плекаємо ми. Хай же смутку не буде на ваших замріяних лицях, І у скрутні часи залишаймося завжди людьми. Українці мої! Пам'ятайте: є «Кримська світлиця»! Це газета для вас, це газета в Криму для усіх! В цій газеті любов до Вітчизни-України іскриться, В ній і пісня народна, й козацький розкотистий сміх! У «Світлиці» для дітей для ваших пультує «Джерельце», Тут і «Будьмо!» юнацьке, й український гартований «Спорт». Рідна пісня і вірш вам зігріють і душу, і серце. Тут і гумору ківш, і програма «ТБ», і «Кросворд». Тож читайте, любіть свою добру і мудру «Світлицю», Зі «Світлицею» вам веселіше в Криму буде жити! Від «Світлиці» у вас будуть світлі і радісні лиця, Рідне слово в душі оживе, розцвіте, забринить!

УСІ — НА ПЕРЕДПЛАТНИЙ РЕФЕРЕНДУМ!

ШАНОВНІ ЗЕМЛЯКИ! УКРАЇНЦІ! «ПРОГОЛОСУЙТЕ» ЗА УКРАЇНСЬКУ ГАЗЕТУ, КНИГУ, ЖУРНАЛ, ЗА УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО, УКРАЇНСЬКУ ПРИСУТНІСТЬ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ ДЕРЖАВИ!

ПЕРЕДПЛАТИТЬ «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ» НЕ ЛИШЕ ДЛЯ СЕБЕ — ЗРОБИТЬ ПОДАРУНОК СВОЇЙ ШКОЛІ, БІБЛІОТЕЦІ, РІДНИМ, ЗНАЙОМИМ: ЧИМ БІЛЬШЕ В УКРАЇНСЬКОМУ ДРУКОВАНОМУ СЛОВА БУДЕ ШАНУВАЛЬНИКІВ, ТИМ НАДІЙШИМ БУДЕ ЙОГО МАЙБУТНЄ!

Нещодавно редакція «КС» отримала в дарунок нові книги київського видавництва «Криниця», супроводжені ось таким натхненним листом: «...Високість моральних і естетичних імперативів, християнська наполегливість, нескореність у відстоюванні патріотичних позицій, культурне просвітництво, історичність пам'яті, українськість тематики, біль і любов до рідної мови, до України, — всі ці достоїнства, які прикрашають «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ», стали великим прикладом служіння нашій багатонаціональній Вітчизні, рідній землі, віковичній оновленій державі України.

Доброго здоров'я всьому колективу «Кримської світлиці» та всім вашим доброзичливцям і помічникам — нашим духовним побратимам! Добра і щастя вам! А ще зичимо невтомно черпати і черпати багато років чистої криничанської води з нашої «Криниці» та з усіх добротворних видимих і невидимих джерел в Україні і цілому світі!

З повагою, директор видавництва «Криниця» **Леонід АНДРІЄВСЬКИЙ**, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка

ВІД РЕДАКЦІЇ: від імені усіх «світличан» щиро дякуємо «криничанам» за шедрий дарунок і теплі слова! Запрошуємо читачів до нашої бібліотеки!

ЧОМУ Я ПЕРЕДПЛАЧУЮ «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ»?

Порівняно з іншими передплатниками, як мені видається, моя персоналія фігурує тут дещо особібно. Як казали ще древні римляни: «Audiatur et altera pars» («Треба знати й іншу сторону»).

Після штучної ліквідації в газеті «Крымская правда» українського перекладного варіанту (який і до того виходив досить мізерним тиражем) в 1992 р. певна кількість працівників лишилася за бортом своєї трудової діяльності, хоча й ті працівники обіймали там досить незначні посади, працюючи, як воли.

Тодішній голова кримської «Просвіти» О. П. Кулик та його заступник П. Р. Власенко саме тоді, організуючи першу в Криму українську літературну газету, підбирали фахівців, куди запросили й мене. В ній я пропрацював кілька років кореспондентом-оглядачем.

«Ага, — може подумати сторонній спостерігач, — віддає данину традиційності».

І так, і ні. Відтоді вже відійшли у ті світи два редактори цієї державотворчої газети — незабутні Олександр Павлович Кулик та Володимир Сильвестрович Мит-

калик, котрі вели цей друкований орган кожен своїм шляхом, маючи індивідуальний журналістський почерк, але не збиваючись на манівці від большаку духовної толерантності.

Опісля мені доводилося працювати в різних поліграфічно-редакційних органах: редакції журналу «Кур'єр Кривбасу», газеті «Сельський труженик», видавництві «Таврида», а тепер у кримській профспілкової газеті «Народна трибуна».

Однак не пориваю свого творчого зв'язку із «Світлицею», слідувати за її професійним зростанням. Сказати б: новим курсом нового редактора — Віктора Володимировича Качули.

Курс його — це не варіння у власному соці, а пошуки все нових курсів до суспільної толерантності, подаль від неефективних політичних баталій, розширення творчих овидів (і досить успішних). Щоправда, інколи й тут не обходиться без «каменів спотикання» чи «підводних рифів», але вони не належать до якостей антагоністичних.

Отже, читаючи «Кримську світлицю», я й сам творчо збагачуюсь, шлі-

фуєчи себе до посиніння — редактор вимогливий, і сам поет і публіцист.

Тож перед тим, як віднести до редакції щось із своїх творів (вірші, рецензії, публіцистику чи прозу), намагаюсь довести їх до такої кондиції, аби не вдарити лицем у багно, тим паче я там один із найдавніших дописувачів.

І звичайно ж, жалюгідними видаються потуги отих «діячів», котрі, як і раніше, намагаються паплюжити газету. Варто б їм хоча б почитати у номері від 10 травня цього року рубрику «Пісні фронтних літ» у перекладі з російської мови українською кращих зразків пісенної творчості Великої Вітчизняної. Тут же і громадсько-політичні роздуми давнього автора газети Сергія Лашенка «Коли брешуть масштабно», спогади солдата Перемоги, інваліда війни Ю. І. Зінченка «Щоб цвіли конвалії...», значущо важливий матеріал В. Настіної «Українська вишивка в Криму».

А скільки було опубліковано в газеті матеріалів на сільську, виробничу та екологічну тематику, роль учителя та лікаря у суспільстві!

Ось чому я передплатую цю газету: хочу йти з нею в ногу, аби не бути духовно неповноцінним.

Федір СТЕПАНОВ, член НСПУ, лауреат премії ім. О. Гончара

м. Сімферополь

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ» — 90269.

Вартість передплати: 1 місяць — 9,27 грн.; 3 місяці — 27,21 грн.; 6 місяців — 52,77 грн.; на рік — 104,34 грн.
Адреса редакції: 95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, к. 14. Тел.: (0652) 51-13-24, (050) 957-84-40;
електронна пошта: kr_svit@meta.ua; Інтернет-сторінка: http://svitlytsia.crimea.ua

ЩОБ ОТРИМУВАТИ ГАЗЕТУ З 1-ГО ЛИПНЯ, ВСТИГНІТЬ ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ ДО 10 ЧЕРВНЯ!

ф. П-1

Державний комітет зв'язку та інформатизації України

АБОНЕМЕНТ

На газету **90269**
журнал (індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання) Кількість комплектів

на 200 ___ рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Куди (поштовий індекс) (адреса)

Кому (прізвище, ініціали)

ДОСТАВНА КАРТКА-ДУРУЧЕННЯ

На газету **90269**
журнал (індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання)

Вартість передплати _____ грн. _____ коп. Кількість комплектів

Вартість переадресування _____ грн. _____ коп. комплектів

на 200 ___ рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

поштовий індекс _____ місто _____ село _____

код вулиці _____ область _____

буд. _____ район _____ вулиця _____

прізвище, ініціали

ДО 95-РІЧЧЯ ВИПУСКУ МАРОК-ГРОШЕЙ УКРАЇНИ

ПЕРШІ РОЗМІННІ ГРОШІ МОДЕРНОЇ УКРАЇНИ

Сьогодні на ринку чи в супермаркеті ми звично розраховуємося розмінною монетою — копійками з тризубом на лицьовому боці. Проте перші незатверджені зразки дрібних грошей України, карбованих після оголошення незалежності у 1991 р., мали номінали в «шагах» (не плутати з українським словом «крок!»). Тоді ж проекти поштових марок малювали з номіналом у «шагах». Для багатьох це звучить дивно. Але автори цих проектів добре знали вітчизняну історію, адже 95 років тому номінал на перших дрібних грошах і поштових марках модерної української держави зазначався саме у таких одиницях.

Перші українські дрібні гроші 1918 р. багато в чому незвичні для сучасного українця, а для правильного їх розуміння треба заглибитися в реальні доленосні для України події 1917-1918 рр. По-перше, ці гроші були не монетами, а купюрами у вигляді перфорованих марок. Саме тому їх називали марками-гроші. Причому їхне використання на пошті для франкування (оплати) кореспонденції, на думку багатьох дослідників, заборонялося. По-друге, на купюрах держави, яка випускала гроші, зазначена як Українська Народна Республіка, а насправді в обігу вони з'явилися вже за часів іншої української державної формації. А по-третє, філателісти та історики й досі дискутують, коли гроші-«шагівки» насправді вперше потрапили до гаманців українських громадян.

Оскільки гроші та марки разом з гербом, гімном та прапором є важливими атрибутами держави, то в ювілейний рік варто пригадати, як побачили світ перші дрібні гроші модерної України та спробувати визначити, коли саме це сталося. Нестача роз-

мінних грошей малих номіналів під час Світової війни відчувалася вже в Російській імперії, а у молодій Українській Народній Республіці, яка ще тільки формувала власну фінансову систему, наприкінці 1917 — на початку 1918 рр. була велми гострою проблемою. Вона ускладнювалася нестачею металу та складністю організації карбування монет. Аналогічні труднощі у 1862-1865 рр. в США, у 1866 р. — в Уругваї, у 1915-1918 рр. — в Росії та Сербії влада цих держав вирішила з допомогою випуску марок-грошей, тобто офіційного тимчасового використання знаків поштової оплати як грошових знаків. Цим досвідом вирішило скористатися керівництво УНР.

18 квітня 1918 р. український революційний парламент — Центральна Рада — ухвалив закон, який дозволяв випустити в обіг марки-гроші «в розмірі дійсної потреби, але не більш як на суму 60 мільйонів карбованців». Вони друкувалися великими друкарськими аркушами (по чотириста купюр у кожному): у Києві (фотолітотипографія Василя Кульженка) на тонкому жовтуватому картоні та в Одесі (типографія Юхима Фесенка) — на білому. Марки-гроші офіційно називалися розмінними марками, були перфоровані для зручності їх відділення одна від одної та мали лінійну зубцівку 11. Їхне використання у 1918 р. значною мірою послабило проблему нестачі дрібної монети в Україні. Тому у 1919-1920 рр. експедиція заготовки державних паперів УНР продовжувала друкувати розмінні марки.

Шаг — це народна українська назва для дрібних монет. Спочатку з XVI ст. так називали польський трьохгрошовик, а напередодні революції 1917 р. в імперії Ро-

манових — півкопійки сріблом. А оскільки згідно з рішенням від грудня 1917 р. влади УНР український карбованець мав дорівнювати 1 російському срібному рублю, то відповідно він поділявся на 200 шагів. 1 березня 1918 р. Українська Центральна Рада ухвалила закон «Про грошову одиницю...», яким запровадила гривню. Вона дорівнювала половині українського карбованця. У 1918-1920 рр. обидві грошові одиниці ходили в Україні одночасно. Отже, 1 шаг — це 1/200 карбованця та 1/100 гривні.

Марки-гроші мали номінали: 10, 20, 30, 40 і 50 шагів. Творцями їхніх малюнків були один з найкращих у світі графіків того часу, художник, глибокий знавець українського мистецтва Георгій Нарбут (два вищих номінали) та його учень — художник Антін Серета (10, 20, 30 шагів). Серія розмінних марок, відповідно до розміщення на них малюнка, отримала назву — «Символи та алегорії». На 10 шагах ми бачимо тризуб на фоні стилізованого зображення Сонця, від якого йде проміння на Землю. Цей мікроплакат ніби символізує появу УНР на планеті. Селянина з косяком в натрудених руках на 20 шагах, який дивиться на маленький тризуб перед собою, можна розглядати як уособлення чоловічого начала в життєві Європи. Зображення Г. Нарбута на 30 шагах — алегорія «Молодої України» — судилося довге життя. Воно заслугою увійшло в золотий фонд вітчизняної грошової та поштової справи і заслугою на окрему розповідь. На 40 і 50 шагах розміщені варіації малюнків тризубів із рослинним орнаментом та поштовими ріжками. На звороті кожної розмінної марки було подано

зображення тризуба та текст: «Ходить нарівні з дзвінкою монетою». Вони розташовувалися у рамці з двох ліній (10, 20, 30 шагів) і однієї лінії (40 і 50 шагів).

Автори каталогів марок України подають різні дати появи марок-грошей в обігу — в діапазоні від квітня до червня 1918 р. Деякі історики відносять цю історичну подію взагалі на липень того року. Проте можна припустити, що найбільш точно визначив дату випуску перших і поки єдиних державних розмінних марок України філателіст Микола Крамаренко, який у своєму каталозі вказав 27 травня 1918 р. Справді, квітень можна відкинути, оскільки потрібен був певний час для підготовки друку перфорованих марок-грошей, до того ж 29 квітня 1918 р. стався державний переворот, який призвів до скасування УНР і проголошення Української Держави на чолі з гетьманом П. Скоропадським. А одеський філателіст та історик поштової справи в Україні В. Фурман наводить запит начальника однієї з провінційних контор, зроблений у червні 1918 р., де зазначалося: «Публіка подає українські гроші в 40 і 50 шагів, вимагає приймати їх. Прохаю розпорядження і указівки...». Таким чином, на початку літа жителі України вже їх використовували. Отже, поки саме 27 травня можна відзначати 95-річчя перших українських державних марок-грошей! (Хоча це питання й потребує подальшого вивчення документальних джерел).

До речі, попри офіційну заборону використовувати «шагівки» для франкування поштової кореспонденції, вони все одно зустрічаються на поштових відправленнях 1918 р. До того ж справжні перші поштові марки України були пізніше виготовлені з тих же друкованих форм, хоча й на папері та... без перфорації. Але це вже інша історія...

А герої нашої сьогоднішньої розповіді — марки-гроші — були фактично першими дрібними грошами та поштовими марками модерної України, «дідусями» сучасних українських копійок та знаків поштової оплати. Тому сьогодні розмінні марки по праву слугують окрасою як боністичних, так і філателістичних колекцій, а їхні творці — українські державні діячі та митці того часу — заслуговують на пошану та добру згадку.

Андрій ІВАНЕЦЬ,
історик, член Наукового товариства ім. Т. Шевченка
(Репродукції марок — з колекції автора)

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЧЕРВЕНЬ

1

Міжнародний день захисту дітей.

Започаткований у 1949 р. Міжнародною демократичною федерацією жінок.

941 р. — руський Великий князь Ігор прибив щит до воріт Царгорода.

1630 р. — Тарас Трясило під Переяславом розгромив польське військо на чолі з Конецьпольським.

1652 р. — Богдан Хмельницький розбив поляків під Батогом.

1996 р. — Україна перевела останні ядерні ракети до Росії, ставши без'ядерною державою.

2

День міста Сімферополя. Відзначається в 1 неділю червня.

Офіційною датою заснування Сімферополя вважається 1784 рік, однак деякі історики заперечують право цієї дати вважатися роком заснування міста.

Сімферополь — столиця Автономної Республіки Крим. Розташований у центрі Кримського півострова на річці Салгір.

Назва Сімферополь означає в перекладі з грецької «місто користі». Кримсько-татарська назва Aqmescit перекладається українською як «біла мечеть».

У III столітті до н. е. тут виникла столиця пізньоскіфської держави Неаполь Скіфський. За свою шестивікову історію місто неодноразово завойовували, воно переходило з рук в руки від одних скіфських царів до інших, піддавалося спустошливим набігам кочівників — і в III столітті н. е. припинило своє існування.

3 приходом на півострів монголо-татар, на рубежі XV-XVI ст., на цьому місці з'являється поселення Ак-Мечеть — повітовий центр Кримського ханства.

У 1784 році сюди переселяються росіяни і українці, звільнені з російської армії солдати і вивезені поміщиками кріпосні селяни. У 1802 році Сімферополь став центром новоутвореної Таврійської губернії, а в 1919 р. вона стає Таврійською республікою. 3 1921 року Сімферополь — столиця Кримської АРСР. Після Великої Вітчизняної війни Крим втратив статус автономної республіки, в 1954 році був переданий Українській РСР.

12 лютого 1991 року на основі результату референдуму Верховною Радою України був ухвалений закон «Про відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки».

Народився: 1919 р. — Юрій Тимошенко (Тарапунька), артист естради, актор.

3

1768 р. — гайдамацькі загонами Максима Залізняка та Івана Гонти визволили Умань від польської шляхти. Кульмінаційний момент Коліївщини. Супроводжувався масовим вбивством, за різними оцінками від 12 до 20 тисяч мешканців міста та біженців із його околиць (євреїв, поляків, українців-уніатів), відомим як «Уманська різанина».

1906 р. — у Петербурзі почав виходити часопис «Український вісник» — орган української громади.

Народився: 1545 р. — Іван Вишенський, письменник-полеміст. 1863 р. — Євген Петрушевич, український громадсько-політичний діяч, президент Західноукраїнської На-

родної Республіки (ЗУНР). 1928 р. — Костянтин Степанков, український актор театру і кіно.

КОСТЯНТИН СТЕПАНКОВ

4

1500 р. — Київ згідно з Магдебурзьким правом звільнений від усіх торгових мит.

1874 р. — відбулися перші загальні збори Наукового товариства імені Шевченка.

Народився:

1941 р. — Василь Литвин, заслужений артист України, народний артист України, голова Спілки кобзарів України, лауреат Республіканської премії ім. Івана Нечуя-Левицького, лауреат премії фонду Т. Г. Шевченка.

5

5-10 червня 1917 р., незважаючи на заборону військового міністра Росії Олександра Керенського, у Києві відбувся Другий всеукраїнський військовий з'їзд, на якому 2 308 делегатів представляли 1,5 млн. воєнк-українців з усіх фронтів, флотів і флотилій.

З'їзд ухвалив важливі постанови про детальний план українізації війська. Головою Українського генерального військового комітету переобрано Симона Петлюру.

Народився: 1941 р. — Анатолій Пузач, український футболіст і тренер.

Помер: 1975 р. — Павло Вірський, український танцівник і хореограф, народний артист СРСР.

6

День журналіста. Щорічно відзначається в Україні 6 червня — в день прийняття Спілки журналістів України в 1992 році до Міжнародної федерації журналістів. Відповідний Указ Президента України № 251/94 був підписаний 25 травня 1994 року.

7

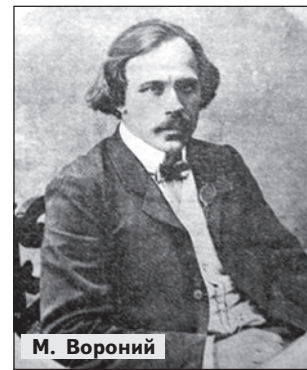
Народилися: 1845 р. — Іван Карпенко-Карий, драматург та артист.

1930 р. — Іван Кандиба, член-засновник Української робітничо-селянської спілки (1960) та Української гетьманської групи (1976), голова ДСУ.

Померли: 1843 р. — Маркіян Шашкевич, визначний письменник, член «Руської трійці».

1938 р. — за вироком особливої трійки УНКВС Одеської області розстріляний Микола Вороний, український письменник, перекладач, поет, режисер, актор, громадсько-політичний діяч, театрознавець, один із засновників Української Центральної Ради. У 1917 р. був одним із засновників і режисерів Українського національного театру.

Репресований у 1934 році.

М. Вороний

ЯКІ ПАМ'ЯТНІ ДАТИ УКРАЇНЦІ ВІДЗНАЧАТИМУТЬ ЦЬОГО РОКУ

Верховна Рада ухвалила низку постанов щодо відзначення ювілейних та пам'ятних дат. Як повідомляє кореспондент УКРІНФОРМУ, зокрема, депутати проголосували за вшанування 60-річчя утворення Черкаської області; 900-річчя першого варіанта літопису «Повість минулих літ»; відзначення 80-річчя з дня народження Василя Симоненка та 850-річчя заснування міста Жидачева Львівської області.

Також народні депутати ухвалили постанову щодо святкування з нагоди 70-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників.

Верховна Рада з другої спроби ухвалила постанову про відзначення в Україні 60-річчя з дня народження співачки Квітки Цісик. За це рішення

проголосувало 275 народних депутатів. Минулого пленарного тижня парламенту забракло голосів для ухвалення цієї постанови. Тоді святкування на державному рівні ювілею співачки підтримали лише 214 народних депутатів.

ОГОЛОШЕНО КОНКУРС РОБІТ ПРО ГОЛОДОМОР — ЯК ГЕНОЦИД

До 80-х роковин Голодомору-геноциду 1932-1933 років в Україні Громадський комітет із вшанування пам'яті жертв Голодомору оголошує конкурс наукових студентських та аспірантських робіт про Голодомор 1932-1933 років як геноцид українського народу, повідомляє «Українська правда».

Організатори пропонують молодим науковцям дослідити такі теми: особливості та наслідки Голодомору в

окремих регіонах чи населених пунктах; Голодомор у свідченнях очевидців; опір геноцидній політиці; взаємодопомога і порятунок голодуючих; соціальні, економічні, демографічні, психологічні аспекти Голодомору; Голодомор у національній пам'яті.

Конкурс має на меті посприяти дослідженням історії Голодомору 1932-1933 років серед молодих науковців та актуалізувати громадську думку щодо геноциду українців.

Роботи приймають до 1 жовтня. Переможці конкурсу (у двох групах: студентські та аспірантські) будуть відзначені дипломами та заохочувальними грошовими преміями (1 місце — 2 000 грн., 2 місце — 1 000 грн., 3 місце — 1 000 грн.).

Детальніше про умови участі в конкурсі читайте за посиланням:

<http://holodomor33.org.ua/news/show?id=381>

Фото: kianews.com.ua, yalta-gs.gov.ua

У ЯЛТІ ПРОЙШОВ ПАРАД ВИШИВАНОК

Міжнародна акція «Мегамарш у вишиванках» вперше відбулась минулої суботи у Ялті. Організатором Парад вишиванок став «Ялтинський студентський парламент» за підтримки Ялтинської міськради. Студенти і всі бажаючі у вишиванках, віночках, з державною символікою зібрались на набережній. Урочиста хода завершилася концертом під відкритим небом. «Мета нашої акції — популяризація національного одягу, шанування народних традицій, виховання високих естетичних смаків, підвищення патріотизму серед молоді, пропаганда здорового способу життя», — сказав лідер ялтинських студентів Станіслав Манченко. За його словами, такі Паради вишиванок за програмою «Мегамаршу» цього дня пройшли ще у 17 містах України та за кордоном.

ДЕ ПРИДБАТИ КНИГУ «МЕЛОДІЇ НА ПОЛОТНІ»?

Шановна редакціє! Хочу щиро подякувати за уважне ставлення до мого прохання надати інформацію про дослідників і майстрів кримськотатарського мистецтва. Цього разу насмілилась знову потурбувати вас своїм проханням допомогти придбати книжку Віри Роїк «Мелодії на полотні», про яку так чудово розповів п. Роман Хмелик у публікації «Мистецький заповіт».

Мені, як майстрині і шанувальниці народної вишивки, пощастило декілька разів зустрічатися з п. Вірою Роїк. На жаль, через хворобу не маю можливості поїхати на презентацію книжки та відвідати музеї народного мистецтва в Криму. Не маю я також комп'ютера, щоб скористатися Інтернетом. Єдиним засобом зв'язку зі світом для мене залишилося листування. Тож дуже сподіваюсь на вашу допомогу!

Тамара Степанівна ПРИХОДЧЕНКО

м. Іллічівськ Одеської області

Стосовно придбання книги «Мелодії на полотні» можна звернутися до сина В. С. Роїк — Вадима Михайловича, моб. тел. (067) 740-65-65.

«ЯК Я СКУЧИВ ЗА ВАМИ, КОСИ!»

Як я скучив за вами, коси,
Чом вас, коси,
ніхто не носить?
...Ви ж одвіку були окрасою
Гордовитої українки!
Скільки суму
життя відважило,
Скільки болю вам завдавали.
Вас на золото щедро важили,
Як невідомими продавали.
Шанували вас чорними,
сивими,
Розпинали вас на охресті,
Недарма ви служили символом
І незайманості, і честі.

М. Юхименко

Традиція пошанування дівочої коси є характерною для різних регіонів України. Вона з правіку служила важливим постулатом української етнопедагогіки у вихованні жінки — Березині роду і народу, суть особистості якої складала чистота і скромність, працьовитість і охайність, стриманість і терпелівість, велика материнська жертвність. У народних світоглядно-філософських уявленнях волосся відводило особливу роль оберугу, своєрідного «громовідводу» від негатив-

них впливів сил зла, а також засобу зв'язку інтелекту із тонкими матеріями, з Космосом. Вважалося, що дівчина із довгим та пишним здоровим волоссям буде у майбутньому доброю і турботливою матір'ю, дружиною. За акуратністю зачіски судили про її вміння і навички як господині. Волосся, заплетене у косу, навіть сам ритуал заплітання-розплітання коси підносились до рівня глибокого символізму. Право ходити із «непокритою» головою, носити косу, прикрашати волосся квітами, стрічками пов'язувалося із дівочою цнотливістю. (Жорсткий звичай «наруги над косою» стосувався втрати дівочої честі!). Ці глибини мудрості української етнопедагогіки та особливостей етнопсихіки заторгнули у мистецькому заході під назвою «Дівчина з косою — як трава з россою» вихователі Світлана Іванівна Петрицька та Оксана Олексівна Матвеева, котрі організували і провели на сцені актової зали професійно-тех-

нічного училища № 26 м. Бучача за активної участі цюгоричних випускниць, майбутніх перукарів, модельєрів, манікюрниць. У сценарії свята їм вдалося поєднати древню материнську науку українських звичаїв і традицій та оспівування морально-етичної краси дівочої коси у поезії, піснях і легендах, а також, використавши набуті в училищі професійні знання, вміння і навички, продемонструвати новітні інтерпретації традиційних кіс у сучасних зачісках. Розпочався захід дефіле зачісок, виконаних вмілими руками дівчат, після чого виступила Юлія Миськевич та Наталія Москвін зробили екскурс у історію, розповіли про народні традиції пошанування і плекання, догляду і прикрашання волосся дівчинки — дівчини — жінки; про вікові та статусні особливості заплітання кіс. Розповідь про морально-етичні аспекти цих традицій та звичаїв, їхню глибоку символіку продовжили учениці Іванна Годз, Юлія Саварин,

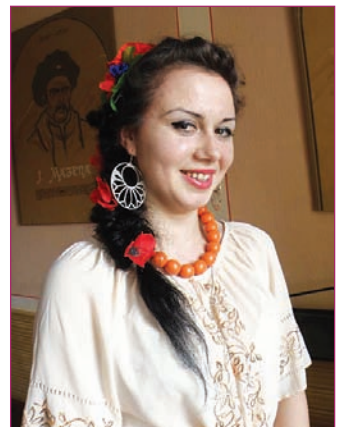
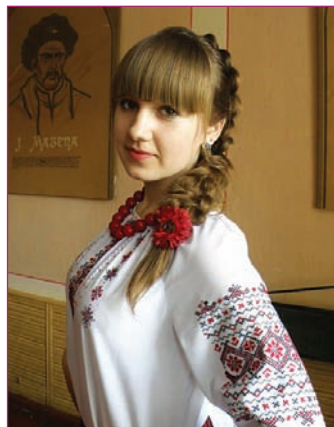
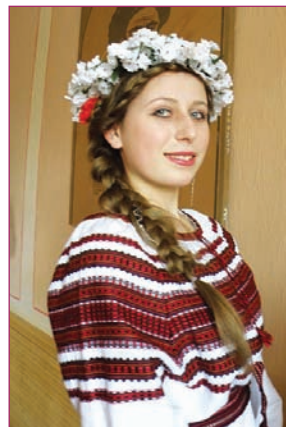
Марія Газдевич. Про строгий осуд і покарання дівчат, що ставали на слизьку стежину розбещеності, присутнім розповіли Надія Сокальська і Марія Козар. У ході свята був відтворений весільний обряд розплітання коси нареченої у виконанні Марії Коновал. За участі юнаків проведено конкурс на краще і швидше заплітання косичок дівчатам. Серед трьох сміливців (Володимир Прокіпчук, Сергій Зелінський, Юрій Ваврикович) переможцем конкурсу було визнано Сергія Зелінського. Палітурою заохотили музичний супровід та рідні і дорогі серцю пісні: українська народна пісня «Розпустили кучері дівчата» — у виконанні дипломантів обласних конкурсів сестер Марії та Юлії Миськевич, авторська пісня Н. Гураль «Пливи віночку» — у виконанні Оксани Попик, українська народна пісня «Ой у вишневому саду» — у виконанні вокального ансамблю дівчат. Та найбільше захоплення глядачів, а їх у залі зібралось понад 200, викликав виступ учня першого курсу, дебютанта училищної сцени Віталія Братака, який

виконав улюблену у народі пісенну композицію О. Білаша на слова М. Ткача «Ой не ріж косу» та сучасну народну пісню «А коса у дівчини — райдуга». Вірш М. Юхименка «Коси» емоційно і натхненно прочитала учасниця ансамблю читців Христина Томкевич. Сценарій уклала викладач, класний керівник групи С. І. Петрицька. Музичний супровід свята забезпечив керівник народного колективу «Стрипа» С. О. Кокорудз. На жаль, для нашого сьогодення є характерним поширення серед дівчат таких негативних і аморальних, згубних особливо для жіночого організму явищ, як тютюнопаління, вживання алкогольних напоїв, наркотиків, зловживання, сексуальна вседозволеність, розповсюдження хвороб, що передаються статевим шляхом, факти дітоводства... Як наслідок — загрозливий стан здоров'я сучасної жінки — як Березини не тільки родинного вогнища, але й генофонду нації, духовних і культурних першоджерел. Тож біймо у дзвоні генетичної пам'яті, що для збереження себе на цій благодатній землі пора по-

вертатися не стільки до зовнішнього блиску і романтичності коси, а насамперед до тієї невидимої «краси не позиченої», до тих живильних витоків і глибини морально-етичного й знакового змісту, яким дівочу косу багатовіковим досвідом наповнили і способом життя освятили наші предки. Хтось скаже, що це прояви консерватизму? У відповідь хочеться згадати слова М. Тетчер, які наводив у книзі «Українська родина педагогіка» М. Стельмахович: «...в англійців консервують усе найкраще, що треба зберегти й примножити для прийдешніх поколінь»...

Оксана ЗАГРЕЙЧУК,
заступник директора з навчально-виховної роботи ПТУ № 26 м. Бучач Тернопільської області, відмінник освіти України

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com